4139

卐

BUDDHISTA KATE

BEVEZETÉSÜL

GÓTAMÓ BUDDHA TANÁHOZ.

A délvidéki buddhisták szent iratai
után, az európaiak használatára összeállitotta és
jegyzetekkel ellátta

B/A'-331

SZUBHÁDRA
BHIKSHU.

A BUDDHISTA FŐISKOLA KÖNYVTÁR KAPUJA A TAKA

MAGYARORSZÁGI
KÖNYVNYOMDÁSZOK és BETŰÖNTŐK
EGYLETE.

MÁRAMAROS-SZIGET
MAYER ÉS BERGER KÖNYVKERESKEDÉSE
1893.

Jogosított magyar kiadás.

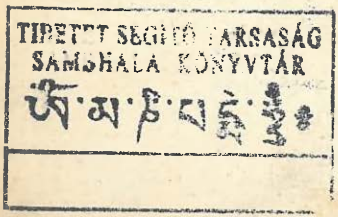

MAGYARORSZÁGI
KÖNYVNYOMDÁSZOK és BETŰÖNTŐK
SZAKEGYLETE

A FORDITÓ SZAVA.

E műnek magyar nyelven való közreadása alig szorúl indokolásra.

Irodalmunkban már irtak a buddhizmusról.*

És mi, akik Kelet népe vagyunk, nem lehet, hogy teljesen megtagadjuk rokonszenvünket e tantól, mely már az egész művelt Nyugat előtt ismeretes.

E szűk korlátok közé szorított, de tartalomdús könyvben mindenütt megtalálhatja az igazságot kutató olvasó az ind bölcsek magasztos tanának szellemét.

Bár tapasztalná annak megszabadító erejét saját bensejében is.

A FORDITÓ.

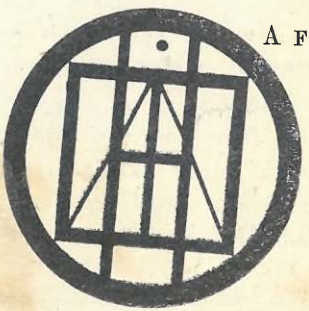

* L. a következő figyelemreméltó műveket: Kállay F. „A Pogány Magyarok Vallása"; Duka T. „Körösi Csoma S. Dolgozatai"; P. Janet „Politika és Morál", (ford. Lőrincz B.) I. kötet.

ELŐSZÓ.

Habár napjainkban nem hiányoznak a buddhizmusról szóló terjedelmes és tudományos művek,* de teljesen nélkülöztünk mindeddig egy olyan, valóban népszerü és közérthető munkát, mely a Gótamó Buddha magasztos tanát nem mint holt tudományt tárgyalja, hanem azt mint az igazságnak élő, ma is világosan és tisztán csörgedező forrását a legtágabb köröknek is hozzáférhetővé tenni törekszik.

Mint első kisérlet jelent meg 1887-ben ezen irányban Henry S. Olcott „Buddhista Káté"-jának német fordítása. Ez a kisérlet várakozáson felül sikerült. Mert bár az Olcott-féle Káté eredetileg csak szingháli és birmán gyermekeknek első oktatására volt szánva s ezért természetesen a művelt európai olvasók igényeit egészen ki nem elégithette, a kiadványok mégis gyorsan elfogytak s ezzel bebizonyúlt, hogy a buddhista vallás iránt való érdeklődés a Nyugaton is ébredni kezd.

Ebből azonban Buddha hiveire egyszersmind az a kötelesség hárult, hogy egy buddhista káténak német nyelvü kiadásáról gondoskodjanak, mely felnőtt emberek

* Aki a buddhizmust behatóbban óhajtja tanulmányozni, annak a következő jeles művek legyenek ajánlva: Oldenberg, „Buddha"; Neumann, „Buddhistische Anthologie", „Ueber die Verwandtschaft buddhistischer und christlicher Lehren"; Rhys Davids, „Buddhism", „Buddhist Birth Stories"; Alabaster, „Wheel of the Law"; Max Müller, „Sacred Books of the East", X. és XI-ik kötet.

érett elméjéhez legyen mérve és az egész tan alapelvét tömör rövidséggel foglalja magában, elhagyva minden toldalékot, melylyel azt a babona s a népek gyermekies képzelme évezredek folyamában földíszitette.

Ez célja a jelen művecskének is. Azoknak szól ez, akik nem az anyagi haladásban és fokozott jólétben keresik a lét legmagasabb célját, hanem, — a földi javakért való vad harctól visszariadva, melyet az önzés naprólnapra könyörtelenebbül vív és az uralkodó vallások tanai által ki nem elégitve, — ama benső béke és biztos ismeret után áhítoznak, melyek egyedül teszik az életet becsessé s melyeket sem holt dogmák, sem a jelenleg, sikerében annyira elbizakodott tudomány eredményei nem nyújthatnak.

Ezek számára adatott ki a Buddhista Káté. Ha helyesen fogják föl és jól értelmezik, megtalálják benne azt a mit keresnek: olyan tant, mely dogmáktól és külsőségektől menten, a természettel és törvényeivel összhangban, a legmagasabb, szellemet és szivet egyaránt kielégitő igazságokat oly egyszerü köntösben tartalmazza, hogy azokat még a legközönségesebb elme is fölfoghatja, de amelyek mindazáltal oly mélységesek, hogy fenekükre hatolni még egy bölcselmileg és tudományosan művelt s egy magas kulturának összes szellemi vívmányaival fölfegyverkezett európai sem egy könnyen képes.

Mindazáltal itt megjegyzendő, hogy ilyféle Káté a tanulónak és kezdőnek van szánva, ennélfogva m i n d e n t nem foglalhat magában; sem azt a mit magában foglal, a végső következményekig követni és megvilágositani nem képes. A ki tehát a legmagasabb és egyetemes ismeretre törekszik, aki a tant nemcsak megérteni, de követni is akarja, azt öngondolkozásra és az azokkal

való személyes érintkezésre utaljuk, kik őt az itt jelzett uton már megelőzték.

Áradjon immár győzelmesen széjjel a világmegvilágositó igazság fénye, hogy a távol Keletről, ahonnét ered minden világosság, sugarait most Nyugatra lövelve, mindenkinek javára, üdvére, megváltására legyen.

A Tökéletes Nirvanája utáni 2435-ik évben.

SZUBHÁDRA BHIKSHU.

1. Milyen vallásu* vagy?
Buddhista vagyok.

2. Mit értünk buddhista alatt?
Olyan embert, aki tiszteli Buddhát, mint világmegvilágositót, minden élő lénynek legmagasabb vezetőjét és mesterét, az általa kihirdetett tan igazságát elismeri és annak rendszabályait komolyan törekszik követni.

* Az európai tudósok előtt még mindig nyilt kérdés, vajjon a buddhizmust a vallás vagy inkább a bölcsészet elnevezése illeti-e meg? Pedig valójában mind a kettő; — mert a legmagasztosabb erkölcs-vallási tanok a legmélységesebb bölcsészeti ismeretekkel e g y elválaszthatlan egésszé egyesülnek benne. A buddhizmus fölvilágositja hiveit a mindenség természetéről s a benne uralkodó törvényekről és erőkről; föltárja az ember előtt saját benső lényegét, megmutatja neki röpke földi életén túl fekvő valódi magasabb rendeltetését, megvilágositja szellemét, fölébreszti a benne szunnyadó erkölcsi erőket és képességeket, fölgerjeszti benne a jó és nemes iránt való ösztönt s képessé teszi arra, hogy komoly törekvés és a rendszabályok öntudatos használata mellett valamennyi élő lénynek legmagasabb célját, az üdvösséget, a megváltást, a Nirvánát elérhesse. Ennélfogva tehát a buddhizmus v a l l á s.

De egyszersmind b ö l c s é s z e t is, minthogy hiveitől nem vak hitet kiván, hanem a búvárkodás, az önvizsgálódás és a legkomolyabb elmélkedés által szerzett és megszilárdult meggyőződést. Tantételeit nem egy megfoghatatlan teremtő-isten akaratára, vagy egy természetfölötti k i n y i l a t k o z t a t á s r a építi, hanem a világ és az élet mindenki által kézzel fogható természetes voltára. Nem akarja a gonosztevőt örök büntetés fenyegetése által megrémiteni, hanem a tévelygőnek a földi káprázatok által elhomályosult szemét kivánja felnyitni, hogy az az igazságot megláthassa; a becsületesen törekvőt pedig az értelmi fejlődés és az erkölcsi öntökéletesedés utján oly álláspontra vezeti, ahonnét minden mulandó, mint lényegtelen látszat, mögötte marad és ahol az előitélet, a kétely és tévhit az ismeret világosságában elenyésznek.

3. Mikép lehetünk buddhistává?

Szabad elhatározás által; nem születés, sem nemzetiség vagy faj által, sem pedig fölszentelés, keresztelés vagy egyéb kötelező ceremónia által, mert a buddhizmus sem államvallásszerü hatalommal, sem hierarkiával nem bir. Aki Buddha tanai szerint él, az buddhista, akár tartozik valamely buddhista hitközséghez, akár nem. A belépés a hitközségbe egyszerü akaratnyilvánitás és az oltalomformának kijelentése által történik.

4. Hogyan hangzik az Oltalomforma?

Az oltalomforma (tiszáranám) ekként hangzik:
Oltalomért fordulok Buddhához.
Oltalomért fordulok a tanhoz (dhammó).
Oltalomért fordulok a kiválók testvériségéhez (szánghó).

5. Mit fejezünk ki ezen oltalomforma ünnepélyes kijelentése által?

Aki ezt az oltalomformát kijelenti, ezzel az egész világ előtt elismeri azt, hogy mostantól fogva Buddhát választja magának tanitóul és példányképül, hogy a szent tanban minden valóságnak és igazságnak összeségét és változhatlan alapelveit, valamint az öntökéletesedés és a megváltás útját látja; hogy a kiválók testvériségét Buddha hivatott és tiszteletreméltó követőinek, a tan igazi gyakorlóinak, hirdetőinek és magyarázóinak tekinti.

6. Minden buddhistára kötelező-e ezen oltalomforma?

Mindenkire, kivétel nélkül, tartozzanak bár a kiválók testvériségéhez, kik, mint ilyenek, a koldulóbarát (bhikshu, számanó) életet választották, vagy legyenek világiak (upászakók). De az oltalomforma szabad fogadalom és csak erkölcsi érvénynyel bir. Semmiféle jogi kötelezettségek nem fűződnek hozzá.

7. Mikép nevezzük a szent Háromságot, melynek vezérletére a buddhista magát az oltalomforma kijelentésével rábizza?

A három vezércsillagnak; mert e szent háromság világit nekünk földi életünk homályában, mint a hajósnak, a csillagok éjjel, a viharzó tengeren és azt, aki

magát híven irányozza szerintük, a tudatlanság, a szenvedélyek és vágyak kietlen oceánján át az örök béke révébe vezeti.

Azért tekint a buddhista teljes bizalommal, teljes hálával és teljes hódolattal a három vezércsillagra s ájtatos kedélylyel mondja:

Tisztelet a szentnek, a világmeggyőzőnek: a Buddhának.

Tisztelet a szent, a tiszta, megváltó tannak.

Tisztelet a kiválók testvériségének.

BUDDHA.

8. Kicsoda Buddha?

Az, aki saját erejéből elérte a tökéletességet és megvilágosodást, aki már ez életben meg van váltva, végtelenül kegyes, szent és bölcs kihirdetője az igazságnak s megalapitója a buddhista vallásnak.

9. Isten-e Buddha, ki magát az embereknek kinyilatkoztatta?

Nem.

10. Vagy istenküldötte volt, ki a földre alászálla, hogy az embereket üdvözítse?

Nem.

11. Tehát ember volt?

Ember. De sok évezredben csak egyszer születik olyan ember mint ő, azon magasztos Világmeggyőzők és Világmegvilágositók közül egy alak, akik értelmileg és erkölcsileg oly magasan fölülmulják a tévelygő és szenvedő emberiséget, hogy a népek gyermekies tekintete előtt úgy tünnek föl, mint „istenek," vagy „istenküldöttek."

12. Buddha tulajdonnév-e?

Nem, Buddha egy benső állapotnak vagy szellemnek megnevezése.

13. Mi hát e szó jelentése?

A megvilágosodott; ez azon embert jelenti, ki a legmagasabb és élő lény által elérhető ismeretet és erkölcsi tökélyt önerejéből elérte.

14. Mi volt Buddha valóságos neve?

Sziddhátthó nevet nyert születésekor és Gótamó volt családneve.

15. Kik voltak szülei?

Szuddhódanó király és Majá királynő.

16. Mely nép fölött uralkodott Szuddhódanó király?

Az ind néptörzsből való szákjákon.*

17. Mikor született Sziddhátthó királyfi?

A keresztény időszámitás kezdete előtti 623-ik évnek egy péntek napján.

18. Tudunk-e valami közelebbit Buddha születéséről és fiatalságáról?

Nagyon kevés történelmileg hitelest. De a legenda bő értesitést nyújt arról s az — mint minden nagy vallásalapitónál történni szokott, — Buddha születését s ifjúságát mindenféle csodás és költői eseményekkel ékesitette föl?

19. Mit mond nekünk a legenda?

Már Sziddhátthó királyfi születésekor a brahmánok, kik mint papok és csillagászok Szuddhódanó király udvarában éltek, a kisdednek jövendő magasztos hivatását megjósolták. Jóslatuk a következő volt: „Ha Sziddhátthó királyfi trónra lép, akkor belőle királyok királya, világura leend, de ha a trónról lemond s az aszkéta életet választja, akkor belőle egy Világmegguyőző, egy tökéletes Buddha fog válni.“ Majd a vezeklő Kaladévaló kijött a Himálaja vadonából, földre borult a gyermek előtt s igy szólt: „Bizony, e kisded egykor a legtökéletesebb Buddhává válik s az embereknek meg fogja mutatni a megváltás útját.“ És sirt, tudván, hogy ő magas életkora mellett nem fogja már megérhetni azt az időt.**

* A szákják ama nagy ári népcsaládhoz tartoztak, melynek az európai nemzetek is — germánok, magyarok, románok és szlávok — tagjai. Az általuk lakott terület Északkelet-Indiában, a Himálaja tövében feküdt és a főváros, Kapilavatthu, mintegy 150 kilométernyire északra Benáresz várostól, a Róhini folyó mellett terült el.

** Brahmán vezeklők, remeték és aszkéták már évszázadok óta léteztek Indiában, Buddha születése előtt. Ezek vagy az erdőkben, kis bambusz kunyhókban, a Védák szent, titkos iratait (az Upánisádokat) tanulmányozva éltek együtt, vagy pe-

20. Örült-e Szuddhódanó király Kaladévaló jövendölésének?

Nem. Sőt inkább minden rendelkezésére álló eszközzel törekedett annak beteljesedését megakadályozni, mert azt óhajtotta, hogy Sziddhátthó királyfiból majdan világuralkodó fejedelem váljék.

21. Miféle módokhoz nyúlt a végből, hogy célját elérje?

A brahmánok azt mondták neki, hogy az emberi szenvedések s a földi mulandóság megismerése a királyfit világgyülöletre fogják vezetni. A király tehát mindazt eltávolitotta fia közeléből, a mi őt az emberi szenvedéssel és halállal megismertethette volna. Körülvette minden élvezettel, minden királyi kényelemmel és fénynyel, hogy a legerősebb bilincsekkel láncolja oda a világi élethez. A legjelesebb tanitóknak kellett őt oktatni a művészetekre s tudományokra, meg azon lovagi ügyességekre, a melyek egy királyfit megilletnek. Mikor Sziddhátthó királyfi fölserdült, atyja három palotát épittetett számára, mind a három — forró, hideg és esős — indiai évszakra egyet. Mindegyik a legnagyobb dísszel volt berendezve, körös-körül messzire kertek és ligetek terűltek el, lótoszrózsákkal szegélyzett kristálytiszta tavakkal, hűs barlangokkal, csörgedező forrásokkal s virágágyak, a legpompásabb illatos virágokkal. Ezekben a kertekben és ligetekben töltötte el a királyfi ifjúságát, de azokat nem volt szabad elhagynia s minden szegénynek, betegnek, aggastyánnak a legnagyobb szigorral meg volt tiltva oda belépni. Az ország legelőkelőbb családjainak fiai alkották környezetét. 16 éves korában atyja eljegyezte őt Jasódhará hercegnővel és ezen kivül egész hárem vette őt körül szép táncosnőkből s zenében ügyes leányokból, a mint akkor az az indiai fejedelmeknél szokásban volt.

dig barlangokban és fák alatt, mint remeték. Sokan mint hontalan aszkéták bolyongtak helységről-helységre, élelmöket az ajtók előtt koldúlva s magukat a leggyötrőbb önkínzásra adták, hogy önmagukban minden érzéki indulatot erőszakos módon elöljenek, hogy a lelket szabaddá tegyék minden földi kötelektől és elérhessék az egyesülést az örökkévalósággal, Brahmával.

22. Mikép volt lehetséges az, hogy a királyfi mindeme dicsőség és öröm közepett a világgyűlölet gondolatára juthatott?

Sétakocsizásai alkalmával a várkertekben és ligetekben négy figyelemreméltó jelenséggel találkozott, melyek őt a lét valódi természetéről fölvilágositották.

23. Miféle jelenségek voltak azok?

Egy gyönge, az aggkor terhétől meggörnyedt alaku aggastyán, egy gennyes fekélyekkel borított beteg, egy rothadó hulla és egy tiszteletreméltó koldulóbarát.

24. Micsoda benyomást gyakorolt e négy jelenség Sziddhátthó királyfira?

A legmélyebben megrenditették őt. Az életnek teljes múlandósága és semmisége ezáltal világossá lőn előtte.* A csalóka és rövid örömök, melyeket aggkor, betegség, fájdalmak és halál követnek, ránézve elvesztették ingeröket. Ezután minden vigasságot került; megérlelődött benne a meggyőződés, hogy a lét nem kivánatos jó, hanem inkább baj és hogy élvezetek után törekedni balgaság s nemes természetekhez nem méltó. Minden törekvése most egy magasabb célra irányúlt.

* Midőn Sziddhátthó királyfi egy napon sétakocsizásra indúlt a ligetben, egyszerre észrevett egy gyönge, az évek terhétől meggörnyedt alaku öreg embert, aki egy botra támaszkodva fáradtságosan vánszorgott tova. Sziddhátthó csodálkozva kérdezte kocsisát, Csannót, miféle különös lény legyen ez? — „Egy aggastyán az," felelte Csannó. — „Ebben az állapotban született-e?" kérdezte tovább a királyfi. — „Nem, uram, egykor fiatal és viruló volt, mint te." — „Van-e még több ilyen aggastyán?" kérdezte a királyfi mindig jobban csodálkozva. — „Nagyon sok, uram!" — „És mikép jutott e szánalomraméltó állapotba?" — „Ez már a természet folyása, hogy az embereknek mind meg kell vénülniök és megtörniök, hacsak fiatalságukban nem halnak meg." — „Nekem is, Csannó?" — „Neked is, uram."

Ez az eset az ifjú királyfit annyira gondolkodóba ejtette, miszerint megparancsolta, hogy fordúljanak vissza és hajtsanak haza, mert már megszünt minden gyönyörűsége a szép vidékben. Majd megpillantott máskor ismételt sétakocsizása alkalmával egy fekélyest és midőn kérdésére Csannó ezen jelenségről is fölvilágositotta, oly mélyen elfogódott, hogy került ezentúl minden vigasságot és az ember szenvedésein kezdett tünödni. Hosszabb idő leforgása után látta a harmadik jelenséget. Látott egy már felosz-

25. Minő célra?

Az emberi nyomorúságnak — a születésnek, a szenvedésnek, az aggkornak, a halálnak és ujjászületésnek* okait akarta megtudni és módját lelni, hogy azoknak véget vessen. Elhatározta, hogy hasonlóan ama tiszteletreméltó koldulóbaráthoz, aki előtte megjelent, a világot ott hagyja és a vadonba vonúl.

lásnak indúlt holt testet feküdni az úton. A legiszonyatosabban megrendűlve, menten visszafordúlt, miközben fölkiáltott: „Jaj nekem, mit ér minden királyi fény, minden dísz és minden élvezet, ha az aggkor, a betegség és halál elől engem megőrizni nem tudnak! Mily boldogtalanok az emberek! Hát nincs rá mód, a szenvedésnek és halálnak, melyek minden születéssel megújúlnak, örökre véget vetni?“

Ez a kérdés foglalkoztatta őt ezután szakadatlanul. A feleletet egy későbbi sétakocsizása alkalmával kapta meg erre. Megjelent előtte sárga köntösben, aminőt a buddhista testvérek viselnek, egy aszkéta, kinek tiszteletreméltó vonásain híven visszatükröződött a bensejében uralkodó mélységes béke. E jelenség megmutatta azt az útat a lét rejtélyeitől gyötört királyfinak, a melyen ama retélyek megfejtését keresnie kell. Ekkor határozta el, hogy a világot elhagyja s arra a pályára lép, a melyre mindenkinek lépnie kell, ki a tökéletességre törekszik. — E képletes elbeszélés kétségkivül későbbi találmány, de csupa mély benső igazság, mert arra tanit ez, hogy egyedül az élet múlandóságának és semmiségének megismerése az, mi a fogékony kedélyeket világgyülöletre, lemondásra és a véleménynek azon teljes megváltoztatására vezérli, melyen minden Szent és Világmeggyőző átment s melyet a világfi meg nem ért.

* Az ujjászületés tana, vagyis az egyéniségnek, az ember belső lényegének ismételt megtestesülése, az emberiségnek legrégibb s legtiszteletreméltóbb meggyőződése: azon ősvallás vagy ősbölcsészet ez, mely minden elfogúlatlan s korán beoltott tévtanok és előítéletek által el nem homályositott elmében csaknem önmagától merül föl. Valamennyi kulturnép vallásának, kivéve a zsidó-kereszténységet, ez alkotja alaposzlopát, melyen minden más tan alapszik. És ennek magukban a keresztény tartományokban, az egyházi nyomások és fenyegető üldözések daczára is minden időben titkon sok nagy szellem híve volt. Egyedül ez szabadíthat meg minket attól a tévhittől, mintha az ember egy olyan teremtmény volna, kit egy isten önkénye hivott létre a semmiből s a ki egy oly kétes ajándokért, mint az élet, még hálára is volna kötelezve. Egyedül az újjászületés tana adja vissza az embernek valódi szabadságát és önrendelkezését, mely egy mindenható teremtő-isten mellett soha sem állhat meg; egyedül

26. Könnyen határozta el magát erre?

Nem; mert hiszen le kellett mondania mindarról, a mi máskülönben az ember előtt a legnagyobb földi boldogságnak tünik föl: a királyi trónról, a hatalomról, a tisztességről, gazdagságról és az azzal járó minden élvezetről s végül szeretett nejével és fiával Rahulával való együttélésről is, a kivel Jasódhará hercegnő rövid idővel azelőtt megajándékozta.

27. Nem igyekeztek-e atyja és Jasódhará eltéríteni őt szándékától?

Ő nem tudatta velük azt, hanem készebb volt titokban menekülni, mert attól félt, hogy ősz atyja könyörgése és neje könnyei még megingathatnák elhatározását.* Egy éjjel, a mikor mindenki aludt, csöndesen fölkelt, még egy utolsó búcsúpillantást vetett gyanut-

ez alapszik a valódi igazságon s csak ebben lesz a nemes nazáreti Jézus szép szava valósággá: „Az ember amit vet, azt fogja aratni.“ Egyedül az újjászületés tana oldja meg létünk rejtélyeit, kielégitően fejti meg nekünk azt, amiért az igaz gyakran szegény és megvetett, míg a gonosztevő gazdagságot és tisztességet élvez. És megfelel előttünk a kétségbeesett, millió és millió gyötört emberszívnek az eget hasztalan ostromló kérdésére: miért kell annyit szenvednünk? Ez világosit fel bennünket az iránt, hogy a miképen az anyag és a természet-erők, a mi benső valónk is maradandó. Tulajdon akaratunkból, elámitva a lét után való törekvéstől, jöttünk ez életre és kezdettől fogva örökké változó alakban folytatjuk azt a mai napig. A halál nem megsemmisülés, annál kevésbbé megszabadulás vagy vég, hanem csak az egyik múlandó alakból a másikba való átmenet. A kit az élet kielégit, legyen nyugodt: sem isten, sem ördög meg nem foszthatják őt attól. Az ember sorsa egyedül belső lényegén, saját akaratán áll, melynek kilátása van még számtalan újjászületésre, melyekben jó, valamint rossz tetteinek gyümölcsét aratni fogja. De ki a szüntelen megújult létezést szenvedéseivel és örömeivel együtt komolyan megúnta, az előtt nyitva áll a megváltás útja. Menjen csak szilárd elhatározással azon s önerejéből el fogja érni azt a magasztos célt, ahol a természetszerüleg szükségkép korlátolt, nyomorúságos és hibás egyéniség teljesen föloszlik a Nirvánában. Ez ama boldogság, azon örök béke, melyet tudatosan vagy öntudatlanul keres minden élő lény s melyet föllelni, megcsalva a tévhit által, nem tud.

* Majá királynő már ekkor nem élt; ő a királyfi születése után hetednapra meghalt.

lanul szendergő nejére és alvó kis fiára, aztán felköltötte Csannót, hogy nyergelje föl kedvencz paripáját, Kánthakót és eltávozott. A kapuőrség mellett észrevétlenül elhaladt s oly sebesen elszágúldott a sötétségben, ahogy csak lova futni képes volt. Midőn egy dombtetőre ért s még egyszer visszatekintett szülővárosára, hozzálépett Mára, a kisértő. Megmutatta neki, a földnek köröskörül elterülő országait, szeme elé varázsolta még egyszer a hatalomnak és királyi fénynek minden csábjait s a világuralmat igérte neki, ha szándékától hajlandó volna elállani.* Buddha megvetéssel utasitotta vissza a kisértőt. Elhatározása rendithetlen volt „Ettőlfogva azonban — a legenda szerint — Mára mindazáltal nyomon követte a Tökéletest abban a reményben, hogy még fog alkalmat találni őt megejthetni.“

28. Hány éves volt Sziddhátthó királyfi midőn a vadonba ment?

29 éves.

29. Merre vette útját egyenesen?

Az Anomá folyónak. Ott szép, hosszú hját kardjával levágta, átadta a hű Csannónak fegyverét, ékszereit és paripáját s megparancsolta neki, hogy térjen vissza Kapilavatthuba és sorsáról a királyt és Jasódhará hercegnőt nyugtassa meg. Mikor Csannó elhagyta, még hét napot töltött az Anomá partján mély magányosságban, egészen szemlélődéseinek adván át magát, eltelve az a fölött érzett tiszta örömmel, hogy célja elérésére megtette a legfontosabb első lépést és a világi élet bilincseit lerázta. Majd egy elhaladó koldússal ru-

* Mára, e világ kisértője és fejedelme a buddhista legendában majdnem ugyanazt a szerepet játsza, mint a keresztényben a sátán, a sötétség fejedelme. Sőt Krisztust is megkisértette az evangéliumi legendák szerint a pusztában az ördög úgy, mint itt Buddhát Mára. Egyáltalában Jézus élettörténete, a mint azt az evangéliumok elbeszélik, lényeges pontjaiban oly föltünő hasonlóságot mutat fel Buddhának itt rövid kivonatban adott élettörténetével, hogy az emberre önkénytelenül azt a benyomást teszi, miszerint az evangélium kiadóinak a názáreti Jézus élettörténetéhez a Buddha legenda szolgált példányképül.

hát cserélt és Magadháország fővárosába, Radságához vándorolt.*

30. Miért ment oda?

Élt Radságában közelében két brahmán, Aláró Kálamó és Udakkó, kik nagy bölcsek hírében álltak, ezekhez lépett be mint tanuló, Gótamó név alatt.

* Ezen jelentőségteljes lépéssel Sziddhátthó királyfi legendaszerü előtörténete véget ér és kezdetét veszi Gótamó aszkéta világtörténelmi pályája, kit kortársai megvilágosodottnak, Buddhának neveztek.

A Tökéletes maga, tanitványaival szemben, csak alkalmilag és futólagosan nyilatkozott azon okról, mely elhatározását világgyülöletre vezette. Ezekből világosan kitünik, hogy a legenda nem költemény, hanem a való eseményeknek csak költői földolgozása.

A Madshima-Nikájóban olvassuk a következőket:

„Tanitványaim! Két cél van: A szent cél és a nem szent cél. De mi a nem szent cél? A mikor, tanitványaim, az a ki maga is a születésnek, aggkornak, betegségnek, halálnak, a szenvedésnek és bűnnek van alávetve, azt keresi ami szintén a születésnek, aggkornak, betegségnek, halálnak, a szenvedésnek és bűnnek alárendeltje, ugymint: nő és gyermekek, szolga és szolgáló, ház és udvar, arany és ezüst. Tanitványaim, ez a nem szent cél.

Amíg nem kerestem az igazságot és sem Megvilágosodottá, sem Buddhává nem váltam, én is, tanitványaim, így cselekedtem. Akkor született bennem az a gondolat, hogy e mülékony és fájdalmas dolgok helyett, melyeket veszedelmeknek ismertem föl, keressem a születéstől, az aggkortól, a betegségtől, a haláltól, a szenvedéstől és bűntől való megszabadulást, a páratlan biztosságot, a Nirvánát. Ez a szent cél.

Én egykor fiatal erővel, fekete hajjal, az első virágzás korában, siró és panaszkodó szüleimnek akaratuk ellen, levágott hajjal és szakállal, sárga ruhába öltözve, mentem hazámból ki a hontalanságba.“

És egy más helyen, midőn tanitványainak elbeszélte a fényt és bőséget, mely őt palotáiban környezte, így folytatta:

„Ily gazdagság környezett engem, ily dicsőségben éltem én, tanitványaim. Ekkor ez a gondolat ébredt bennem: Egy mindennapi, balga ember, ámbár maga is az aggkornak, betegségnek és halálnak alá van vetve, visszatetszést, iszonyatot és utálatot érez, ha aggot, beteget, holt tetemet pillant meg. De ezen iszonyat visszafordúl ő ellene is. Hiszen én is az aggkornak, betegségnek, halálnak vagyok alá vetve. — Tanitványaim, mikor ezt elgondoltam, minden ifjúi életkedv elenyészett bennem.“

31. Mit tanitott a két brahmán?

Az egyik tanitotta, hogy imák, áldozatok és sokféle vallásos szokások által a lelket megvilágositani és isteni kegyelemmel a megváltást elérni lehetséges. A másik tanitotta, hogy a titokzatos elmerülés és az örökkévalóságnak közvetlen szemlélete képezi az üdvösség útját.

32. Azt tapasztalta-e Gótamó, hogy e tan igaz?

Nem. Elsajátitotta a két brahmánnak minden tudományát és minden vallási gyakorlataikat buzgón elvégezte a nélkül, hogy ezáltal célját megközelitette volna. Csakhamar fölismerte, hogy e brahmánok tudománya haszontalan és a szenvedéstől, a haláltól és az ujjászületéstől való megváltásra nem vezet.

33. Mihez fogott e sikertelenség után?

Akadt még más olyan brahmánokra, akik azt hitték, hogy az aszkézis, minden érzéki indulatnak, akaratnak és szenvedélynek teljes és erőszakos elölése, a megváltásnak igazi útja. Gótamó erre elhatározta, hogy ezen rendszabály szerint él. Elvonúlt e célból Uruvéla mellett egy rengeteg erdőbe és ennek magányában* a legszigorúbb vezeklési gyakorlatoknak és önkínzásnak vetette alá magát. Szent életének csakhamar híre kezdett terjedni és ez öt társat vezetett hozzá. Csodálván azt az akaraterőt és türelmet, melylyel Gótamó elviselte a sanyargatásokat, kitartottak mellette, abban a reményben, hogy ő ily nagy buzgóság árán egy napon biztosan fog részesülni a megváltásban. Akkor követői és tanitványai akartak lenni.

34. Hogyan hívták az öt aszkétát?

Kondányó, Bháddijó, Vappó, Mahanámó s Azzádsi.

* E helyet, ahol Buddha hosszú éveken keresztül az aszkézisnek magát alávetette és ahol a megvilágosodást is elérte, később Buddha-Gajá, vagy Buddha magányának nevezték. Ugyanitt templom és számos zárda épült, melyekben ezer év múlva, midőn a buddhizmus egész Közép- és Kelet-Ázsiában elterjedt, számos barát lakott és fő búcsújáróhelyét képezte a zarándokoknak az összes buddhista tartományokból. Még ma is jelzi egy romban levő templom, mely most újra felépül, e megszentelt helyeket.

35. Mennyi időn át maradt ott Gótamó az uruvélai erdőben?

Közel hat éven át. Testének ereje a szakadatlan önkínzás, böjt és virrasztások alatt mindinkább hanyatlott, de törekvésével föl nem hagyott. Ekkor midőn egy éjjel mély elmélkedésben elmerülve föl s alá lépdelt, egyszerre csak eszméletlenül rogyott össze, a teljes kimerültségtől, úgy, hogy társai halottnak tartották. Kis idő múlva azonban mégis magához tért.

36. Tovább folytatta-e az aszkéta gyakorlatokat?

Nem. Belátta, hogy az aszkézis a tökéletességre és megváltásra soha sem vezet. Majdnem megölte magát és a célt, az értelmi és erkölcsi öntökéletesedést még sem érte el.* Fölhagyott tehát minden tulajdonképeni sanyargatással és ismét rendesen táplálkozni kezdett. Társai látván ezt, tévedésbe estek; azt hitték, hogy elhatározásához hűtlen lőn és magára hagyták.

37. Gótamó is kétségbeesett-e az iránt, hogy a célt elérheti?

Nem, egy pillanatra sem. Mindenkitől magára hagyatva belátta, hogy a mások által tanitott útakon az üdv nem érhető el és elhatározta, hogy ezután csak saját bensejének sugallatát fogja követni. Az önkínzást abbanhagyta és ezután csupán az érzékiségtől való szigorú tartozkódásra szoritkozott; egyszersmind teljes magányában bensejének megismerésére, a magasabb szellemi

* Nemcsak a buddhizmus tana magasztos megalapitójának, hanem a korábbi évszázadok számos keresztény szentjeinek is saját tapasztalatukból kellett azon ismeretre jutniok, hogy az aszkézis üdvre nem vezet. — „Puszta sanyargatás által," mondja Nágazénó, a nagy buddhista apostol, „még csak egy jó ujjászületés sem érhető el, annál kevésbbé a megváltás."

A buddhizmus tana ezért minden önkinzást s erőszakos „sanyargatását a testnek," mint haszontalan s káros dolgot, el is vetett s egyedül a szivnek és akaratnak minden szenvedélytől és gonosz hajlamtól való megtisztitására, valamint az ismeretnek és az ember benső értelmi erejének fejlesztésére fekteti a fősúlyt. Mint ezekhez szükséges előföltételt, minden vagyonnak, érzéki gyönyörnek, minden világi törekvésnek föladását s az önkénytes szegénységet és szüzességet kivánja.

erőknek teljes kifejtésére törekedett. Bizonyos este egy a Nerandsará folyó partjától nem messze álló nigródhófa* alá telepedett le. E fa alatt volt ama hely, a hol a végső legnagyobb harcot győzelmesen megvívta.

38. Miféle harc volt az?

Harc ama földi vonzalmak és vágyak ellen, a melyek az emberszívben lakoznak és a melyek benne, ámbár már teljesen legyőzve hitte azokat, újra lángra lobbantak; harc a tudatlansággal, az életgyönyörrel, a lét és az élvezet után való törekvéssel, az élet-akarattal, a mely akarat lényünknek gyökere és alapösztöne; de egyszersmind minden szenvedésünknek forrása. A legcsábítóbb alakban jelentek meg még egyszer a tisztesség, a hírnév, hatalom, gazdagság, a földi szerelem, a családi élet boldogsága és minden élvezet meg öröm, melyeket a világ a maga kegyeltjeinek nyújt; még egyszer fölütötte a mardosó kétely is kigyófejét. Azonban rendithetlen elhatározással, hogy készebb meghalni, mint célja eléréséről lemondani, harcolt Gótamó a rettentő hatalmakkal és győzött.** S ime, midőn az emberi gyönge-

* E fát a buddhisták boddhi- vagy bo-fának, vagyis az ismeret fájának, a természetbúvárok ficus religiosa-nak nevezik. Ennek a fának sarja még ma is zöldel a Buddha-Gajá romba dőlt templománál. Egy másik sarját pedig Szánghamitta hercegnő, Aszókó király leánya, Ceylonba vitte és a sziget régi fővárosában, Anuradhapúrámban elültette. Ez még teljes növekedésben van és a föld legrégibb történelmi fája.

** A szent könyvek a magányban élő aszkétának eme benső küzdelmét ragyogóan ecsetelt nagyszerű képletben, mint Gótamó harcát Márával adják elő. Mára fölismeri hogy a döntő pillanat bekövetkezett. Oda lép a boddhi-fa alatt mély szemlélődésben ülő Gótamóhoz és még egyszer megkínálja őt a világuralommal. Gótamó megvetéssel utasítja vissza; a becsvágy csábjai nincsenek többé rá hatással. Most földühödik Mára és fölhivja hadseregét, a romboló elemi erőket a vakmerő ellen, ki tőle az emberi szivek fölött való uralmát éppen elragadni készül. Minden elem föllázad. Menydörög az ég, cikkáznak a villámok, földrengés rázza meg a földet, felhőszakadás árad alá és mindent elnyeléssel fenyeget a víz, az orkán gyökerestül tépi ki körös-körül a legnagyobb fákat és a hegységről alágördülő szikladarabok szétzúzással fenyegetik a bölcset, ki ezen rémségek kö-

ségeknek utolsó rohamát is legyőzte s szivébe beköltözött a Nirvána mélységes békéje: fölmagasztosúlt szelleme, a benső látásnak minden fokán át, egészen ama fönséges magaslatig, ahol a törekvő a teljes megvilágosodás állapotába jut. A célt elérte: a fátyol szemei elől lehullott, megszerezte a legmagasabb egyetemes ismeretet. Ő tökéletessé, egy Buddhává lőn.*

39. Megismerte-e az emberi nyomorúságnak, a szenvedésnek, az aggkornak, a halálnak és ujjászületésnek okait?

Igen. Előtte az igazságnak tiszta, el nem homályosodott szeme kinyílt, miként ezt a szent iratok tanusitják és megismerte a lények keletkezésének és elenyésztének, a szenvedésnek, a halálnak és az ujjászületésnek okait, de egyszersmind azon eszközt is, melylyel minden szenvedésnek véget vetni, a születésnek és halálnak szakadatlan körforgását megszűntetni és a megváltást, a Nirvánát elérni lehet.

40. Mennyi ideig maradt ott a boddhi-fa alatt?

Hét napig maradt a fa tövénél mély elmerülésben. Ekkor fölkelvén eltávozott az adsapáli fügefához (a kecskepásztorok fájához). Ott születtek benne ezek a gondolatok: „Megismertem az üdvözitő, de nehezen kivívható igazságot, mely egyedül, a tökéletes bölcseknek

zött nyugodtan és semmi veszélytől nem félve, füzi tovább gondolatainak szálait. A félelem sem képes őt többé megrenditeni. Mára ekkor utolsó és legveszedelmesebb fegyveréhez nyúl. Igéző szép leányait, Radsát, Arátit és Tanhát (a kéjgyönyört, gyülöletet és életösztönt) küldi hozzá. Ezek, miután a vidék tündérkertté változott, minden művészetüket kifejtik, hogy a világgyülölő aszkétát elkápráztassák és behálózzák. De Gótamó átlátja valódi természetöket és utálattal fordúl el a csábitó alakoktól. Ezzel a harc eldölt. Máró kétségbeeséssel eltelve futásnak ered; érzi, hogy trónja inog. A Világmeggyőző elragadta tőle uralmát az emberszivek fölött.

* A megvilágosodás alatt, buddhista értelemben, nem csodás vagy titokzatos, túlvilági befolyás, vagy isteni hatalom által előidézett tünemény értendő; hanem az igazságnak azon közvetlen megértése, azon szemléleti mély belátás a dolgok természetébe, mely a művészi Géniusz ihletétől lényileg nem, — csupán fokozatilag különbözik, s ennek egy magasabb fokát jelképezi.

jut osztályrészül. Kihirdessem-e én azt? Az emberiséget földi törekvések vezérlik, a földön lakik és ott találja a maga boldogságát. Az örök világrendet, az ok és hatás lánczolatának törvényét nem fogja megérteni, az élet-akarat föladásának, a vágyak és kívánságok legyőzésének és a megváltás útjának tanát nem fogja hallani akarni. Ha én a tant kihirdetem, nékem az csak kínt, csak megvetést, csak csalódást fog hozni.“ *

41. Engedett-e Buddha ezen érveknek?

Nem. Visszautasitotta, mint hozzá nem illő gyöngeséget A tévelygő és szenvedő emberiség fölötti szánakozása arra indította őt, hogy még egy hosszú földi élet terhét és az igazság kihirdetőjének nehéz föladatát magára vegye.

42. Mi történt ezután?

Buddha még három hétig maradt a kecskepásztorok fája alatt, a kivívott megváltás boldogságát élvezve és szellemében a tant legkisebb részletekig megállapitva. A buddhaság elérése után következő eme 28 nap tartama alatt teljesen egymagában maradt és sem ételt, sem italt nem vőn magához. De akkor fölkelt és igy szólt: „Tárva legyen mindenki előtt az üdvösségnek kapuja; kinek füle van, hallgassa e tant s a szerint éljen!“

43. Kinek hirdette ki a tant először?

Annak az öt aszkétának, a kik oly soká időztek nála s a kik elpártoltak tőle, midőn az önkinzásokkal fölhagyott.

44. Hol találta föl ismét őket?

Benáresz város mellett, Iszipátanám vadaskertben a Migadájó-magányban.

45. Készséggel hallgatták őt meg az aszkéták?

Szándékuk volt, hogy ezt nem teszik, mivel őt úgy tekintették mint egy elpártoltat, azonban megjelenésének

* E természetes hullámzást Buddha kedélyében a legenda újra mint Márának egyik kisértését állitja elő. A népszellem mindenütt és mindenkor éppen azon igyekszik, hogy az ilyen benső eseményeket és küzdelmeket egy külső, drámai történet képében láttassa. A buddhista legenda azonban nagyon érthető.

fönséges volta, arcának magasztos kifejezése oly erős benyomással hatott rájuk, hogy akaratuk ellen meghajoltak előtte s teljes hódolattal figyeltek szavára.

46. Hogyan nevezzük Buddhának ezen első szent beszédét?

Az „Erkölcsi Világrend Kihirdetése“ vagy az „Örök Igazság Birodalmának Megalapitása.“ E szent beszédben van az egész tan alapelve: A Négy Üdvigazság.*

47. Milyen hatást tett e szónoklat az öt aszkétára?

Elismerték Buddhát mint Világmegvilágositót és tanitványaivá óhajtottak lenni. És a Magasztos bevette őket, mint elsőket a kiválók testvériségébe (szánghó) e szavakkal: „Üdvözöllek titeket, testvérek. Bizonnyára kihirdettetett a tan. Éljetek ezután szentségben, hogy véget vessetek minden szenvedésnek!“

48. Ki volt az öt tanitvány közül az első, ki a tökéletes ismeretet elérte?

Az agg Kondányó. Előtte nyilott ki az igazságnak tiszta, szeplőtlen szeme és elérte az arahaság fokát.** Csakhamar követte őt a többi négy is.

49. Szerzett-e Buddha Benáreszben még más tanitványokat is?

Igen. A legközelebbi, a ki megtért Jászó volt, egy nemes származásu ifjú. És nemcsak a brahmánok, a nemesek és előkelők hallgatták a Magasztos szavait, de a nép is; mert a kasztok, rangok és állapotok között ő nem tett semmi különbséget, mint a brahmán papok cselekedték, hanem hirdette az üdvöt mindenkinek, akik készek voltak őt hallgatni. Öt hó mulva már hatvanra rúgott a tanitványok száma, a világi híveken kivül. Erre megtörtént a testvérek kiküldetése.

50. Mi értendő a testvérek kiküldetése alatt?

Buddha maga köré gyűjtötte a testvéreket és

* A négy üdvigazságot lásd alább a „Tan“-ban.

** Arahá az, aki a szentség negyedik és legmagasabb fokát s ezzel a Nirvánát elérte.

megparancsolta nekik, hogy egyenként vándoroljanak ki a világba és a megváltó tant mindenfelé terjesszék.*

51. Minő szavakkal történt ez?

Buddha a testvérekhez igy szólt: „Minden bilincsektől, az isteniektől úgy, mint az emberiektől mentek vagytok. Vonúljatok tehát ki, testvérek, vándoroljatok mindenfelé és hirdessétek a tant minden élő lénynek üdvére és megmentésére, a világ fölött érzett szánakozásból az istenek** és emberek örömére, áldására, üdvösségére. Sokan vannak, kik tiszta szivüek és jó akaratuak, de ha a megváltó tant nem hallják, elvesznek. Ezek hiveitek és az igazság hitvalloi lesznek."

52. Egyedül maradt-e Buddha Benáreszben?

Nem; visszafordúlt Uruvélába. Ott az erdei kunyhókban számos brahmán élt, kik a szent tüzet ápolták és a Védákban előirt áldozatokat végezték. Ezeknek prédikált az érzéki kéjek, a szenvedélyek és vágyak tüzéről s közülök sokat megnyert tanitványaiul és hiveiül.

Aztán Radsagáhamba vándorolt tovább, hol Bimbizáró királyt és a nemesség nagy részét megtéritette. Igy terjedt tovább-tovább az üdvözitő tan.

* Csakis az által, hogy a tanba maga Buddha oktatta be a tanitványokat és e tanitványok brahmánok, vagyis oly férfiak voltak, akik már egész életüket az önmegtagadásban, elmélkedésben és az örökkévalóság után való szent törekvésben töltötték el, volt lehetséges az, hogy a tant már öt hó alatt oly tökéletesen elsajátitották, miszerint maguk is mint vándortanitók fölléphettek.

** Isteneket nem tagad, de nem is ösmer el a buddhizmus: egyszerüen nincs rájuk szüksége, sem erkölcstana támaszául, sem a megváltás elérésére. Aki hinni akar istenekben, hihet, csak nem szabad elfelednie, hogy minden isten, mint minden élő lény, múlandó és ujjászületés alá van vetve, terjedjen bár életük millió földi évre és a megváltást elért Szent, de mindenekfölött Buddha, minden istennél sokkal magasztosabb. — A föntemlitett „istenek" alatt a brahmán istenek értvék, kiknek kétségkivül, mint a többi isteneknek is, kiket az öt földrészen imádnak, az emberinem tökéletesedő értelmi képessége által biztositott megváltásra okvetlen szükségük van.

53. Sohase tért-e vissza hazájába, Kapilavatthuba?

Radsagáhamból Kapilavatthuba vándorolt és müködésének híre itt már megelőzte őt. Azonban nem tért be a királyi palotába, hanem a testvérekkel, akik vele voltak, a város előtt egy ligetben tartózkodott, amint ezt a testvériség rendelete előirja. Ide jött ki Szuddhódanó király és minden férfi rokona, az ő üdvözlésére. Midőn azonban megpillantották egy bhikshu (koldulóbarát) rossz öltönyében, rövidre nyirott szakállal és hajjal, szégyelték magukat miatta.

Másnap reggel Buddha kezébe vette alamizsnás csajkáját* és a testvériség szokása szerint bement a városba, hogy táplálékát a házak ajtai előtt összekoldúlja. A mikor ez királyi atyjának értésére esett, legott elősietett és szemrehányó hangon kérdé: „Fiam, miért hozol reám ily szégyent, hogy koldus módjára alamizsnáért könyörögsz?“

„Nagy király, mindenkinek az én nemzetségemből ős időktől fogva ez volt a szokásuk,“ válaszolt Buddha.

Szuddhódanó király azonban nem értvén meg őt, fölkiáltott: „Mi fejedelmek és harcosok nemzetségéből származunk és közülök soha senki nem alacsonyodott le annyira, hogy kenyerét ajtók előtt koldúlja ki!“

Erre mosolygott a Magasztos és igy szólt: „Joggal dicsekszel, hogy te és a tieid királyok nemzetségéből származtok. Az én őseim azonban a letűnt évezredek Buddhái és ezek úgy cselekedtek, mint én.“ **

* A buddhista koldulóbarátok alamizsnásesajkája egyenes nyelü agyag vagy érc csésze, melyet a testvériség minden tagja folyton magával hord és összegyüjti napi eleségét abban. E szabálytól Buddha is csak olyankor tért el, ha egy világi hivő (upászakó), meghívta őt házához étkezésre.

** A rég elmúlt időkben, melynek homályába nem hatolhat be többé semmi történelmi búvárlat, szintén támadtak Világmegvilágositó Buddhák, kik a megváltó tant kihirdették, mert valamint tévely, hiba és szenvedés, úgy üdv is mindig létezik. Az embereknek, kik komolyan törekedtek az ismeretre és megváltásra, soha sem hiányoztak a hozzávaló módok. A mikor a tiszta tan teljesen aláhanyatlik s az emberiséget az érzéki vágyakban s a szellemi sötétségben való elme-

Ekkor elhallgatott Szuddhódanó király, kézenfogta őt és elvezette a palotába.

54. Nem vágyott-e Buddha viszontlátni nejét és fiát Ráhulót?

Még az nap két tanitványa kiséretében* megjelent Jasódhará hercegnőnél. És Jasódhará mikor őt maga előtt látta a koldulóbarátok öltözetében állani, nem volt képes kiejteni egy szót sem, hanem leomlott előtte átkarolta térdeit és keservesen sirt.

Ekkor Buddha fölemelte, vigasztalta és szeretetteljes szavakkal oktatta a tanra őt. És szavai útat találtak a nő szivéhez.

És midőn Buddha eltávozott, Jasódhará fiát, Ráhulót legjobb ruháiba öltöztette és elküldte a Magasztoshoz,** hogy a herceg, atyjától örökségét kérje el. A fiú Buddha elébe járult s igy szólt: „Atyám, én egykor király leszek s elfoglalom a szákják trónját. Add ide azért nekem az én örökségemet.“

Erre a Megvilágosodott kézenfogta őt, kivezette a városból a Nigródhaligetbe, hol a tanitványokkal tartózkodott s ott Ráhulónak ezt mondta: „Fiam, te tőlem oly örökséget kivánsz, a mely múlandó s a minek a vége

rülés fenyegeti, mindig fog születni egy új Buddha is. E Buddhák legutóbbika, a mi korunk világa épp e Gótamó Buddha volt, kinek tanát követjük.

* Nő meglátogatására a testvériség egy tagjának sem szabad egyedül mennie, kivéve szükség esetét.

** A „Magasztos“ Buddhát illetőleg gyakran használt jelző. A buddhizmus szent könyveiben még sok ehhez hasonló van, mely mind Buddhának egy-egy tulajdonságát fejezi ki. Igy nevezik: „szákjamuni,“ a szákják nemzetéből való bölcs; a „szent,“ mert minden élet akarattól, minden szenvedélytől és vágytól ment; a „tökéletes,“ mert a tévely s a földi ösztönök ellen vivott hosszú harcz után elérte a tökéletességet; a „megvilágosodott,“ mert az ismeret-fája alatt a legmagasabb megvilágosodásban részesült; a „világmeggyőző,“ mert Márót, e világnak, az érzéki szerelemnek, a halálnak és sötétségnek fejedelmét, a lények kisértőjét legyőzte; végül a „világmegvilágositó,“ mert nemcsak magamagát váltotta meg, hanem prédikálta is az üdvözitő tant és az igazság fényét az egész világ fölött világoltatta.

szenvedés. Én többé már ilyet nem adhatok neked. Hanem azok a kincsek, a melyeket az ismeret fája alatt szereztem, legyenek a tieid. E szellemi örökség az, amit én neked hagyományozok; ezt nem veheti el tőled senki.“

És erre megparancsolta Száriputtónak, hogy Ráhulót a kiválók testvériségébe vegye be.

Ráhulón kivül azonban még számosan megérték Buddha rokonai közül a testvériségbe való fölvételüket, ezek között Anandó, Dévadáttó, Upáli és Anurúddhó.

55. Kik voltak — az utóbb nevezetteken kivül — a Megvilágosodottnak legkiválóbb tanitványai?

Száriputtó, Mogallánó és Kásszapó.

56. Meddig maradt Buddha Kapilavatthuban?

Ott töltötte el oktatása második évének négy havi esős évszakát. Akkor eltávozott, hogy művét más vidéken folytassa.

57. Mennyi ideig hirdette Buddha a tant?

Haláláig, összesen 45 éven keresztül. Ez idő alatt az év nyolcz havában faluról-falura, városról-városra és országról-országra vándorolt, mindig a tanitványok seregétől követve és mindenütt prédikálással, intelemmel és példabeszédekkel tanitva a népet. A négy havi esős évszakot azonban mindig egy helyen töltötte el, vagy egy hivőnek házában, vagy azokban a kertekben és ligetekben, a melyeket a gazdag hívek adományoztak a testvériségnek.*

58. Hol tartózkodott Buddha a leggyakrabban és legszivesebben?

Radsagáham mellett a bambuszerdőben (Velu-

* Az esős évszak Indiában az ébredő állat- és növény életnek ideje. Az Észak lakói alig alkothatnak maguknak fogalmat arról, hogy mily iszonyú bőségben fejlődnek már az első esős napok után a növény- és állati élet csirái, melyek a forró időszak öldöklő szárazsága alatt a halálos álomnak oly nemébe merültek, mely az északi tartományok téli álmához hasonlitható. Akkor tényleg lehetetlen az erdők és mezők utain csak egy lépést is tenni anélkül, hogy növényi- vagy állati élet meg ne semmisüljön. Ezért nem vándorolt Buddha az esős évszak alatt és tiltotta meg ezt a tanitványoknak is, kivéve a legsürgősebb szükség esetét.

vánam), Bimbizáró király egykori parkjában, melyet ez a testvériségnek ajándékozott és Szávatthí mellett a dsetaligetben (Dsetavánam), Anáthapíndikó, egy gazdag kereskedő ajándékában. Mindkét helyen zárdák (biharok) emeltettek a koldulóbarátok (bhikshuk) részére. E helyek hiresekké lőnek a buddhizmus történetében, mert e helyek voltak azok, ahol a Magasztos a szent könyvekben följegyzett igazságok legnagyobb részét kihirdette.

59. E 45 év alatt szilárdan megalapittatott-e a buddhizmus tana?

Igen. Buddha hírneve és az üdvözitő igazság hatalmasan elterjedt, minden rendü férfiak és nők ezrei fölvették a magasabb fogadalmat és beléptek a testvériségbe mint koldulóbarátok (bhikshuk, szamánok) vagy apácák (bhikshuni), a Megvilágosodott világi hiveiül pedig számtalanok vallották magukat.*

* A buddhizmus még most is, noha már 1500 év óta szünetel a tan terjedése, több hivet számlál, mint a kereszténység összes felekezeteivel együtt, jelesen 450 milliót, tehát az összes emberinem teljes egyharmadát. Még Krisztus születése előtt egy évszázaddal már India határain túl messze elhatoltak a Világmegvilágositó tanitványai Kelet és Nyugat tartományaiba és Alexandria városában Baktriában számos testvér és világi hivő élt. Ennélfogva nagyon valószinü, hogy a nazárethi Jézus, kinek tana oly sok benső megegyezést mutat föl a buddhizmuséval, tizenkétéves korától harmincig, mely idő alatt róla az evangéliumok mitsem tudnak, buddhista barátok tanitványa volt és vezetésök alatt az arahaságot elérte. Akkor visszatért szülőföldjére népének kihirdetendő a megváltó tant.

Jézusnak e tana később megcsonkittatott s a zsidó törvénykönyvekből vett tévelyekkel összevegyittetett. Azonban a kereszténység alaptana, valamint az alapitó egész föllépte kétségtelenül buddhista eredetü és a szeretetteljes názáreti, akinek tisztelettel fog adózni minden buddhista is, egy Arahá volt, ki elérte a Nirvánát. Azonban most újra megért az idő Európában, hogy az árják nyugati sajrai hallhassák és megismerhessék Buddha tiszta, hamisitatlan tanát. Ez lesz Európában a jövő vallása, mert egyedül ez nem hitbeli dolog, mint valamennyien a többi „kinyilatkoztatott“ vallások, hanem ismeret- és meggyőződéstan, a szabad, nemes, az önérzetes emberiségnek vallása, mely semmiféle isteni kegyelmet nem kéreget de semmiféle isteni haragtól nem fél, s tetteinek biráját egyedül saját szivében, tiszta öntudatában látja.

60. Nem kellett-e Buddhának tanitása alatt az uralkodó brahmán vallás részéről üldözést és ellenségeskedést tűrnie?

Nem; mert valamint a buddhizmus, úgy az igazi brahmánizmus is, más hitüekkel szemben minden türelmetlenségtől, minden vallási fanatizmustól ment. Azonban tulajdon tanitványainak egyike támadt ellene.

61. Ki volt az a tanitványok közül?

Dévadáttó. Ezt elvakította becsvágya s magához akarta ragadni az agg Mester helyett a testvériség vezetését, sőt midőn ez neki nem sikerült, nem átallott Buddha életére is törni. Minden támadása azonban, melyet a Magasztos ellen intézett, meghiusúlt.

62. Tudunk-e valamit Buddha végnapjai és halála felől?

Igen, a Maha-Parinibbána-Szúttám vagyis a Megvilágosodottnak az örök békébe (Parinirvána) meneteléről szóló könyv körülményes értesitést nyújt arról.

63. Miről értesít bennünket ama könyv?

Midőn a Világmegvilágositó nyolcvanadik életévébe lépett, erejét fogyni érzé. És Anandóhoz, ki mindig mellette volt* igy szólt: „Anandó, én megöregedtem, napjaimnak mértéke betölt s vándorlásom vége fele közelget.“ Erre Anandót mély szomorúság szállta meg és kérte a Mestert, hogy maradna még tovább a földön. Buddha azonban megtiltotta neki az efféle beszédeket, mondván: „Nem tanitottalak-e én téged számtalanszor Ananda: hogy legbensőbb természete az minden dolognak, akármennyire kedvesek és drágák legyenek is azok mindenkor nekünk, hogy tőlük el kell szakadnunk, őket el kell hagynunk, tőlük el kell válnunk? Minden ami született, lett vagy keletkezett, önnönmagában hordja az elmúlás szükségszerüségét; mint volna hát lehetséges az, hogy egy emberi lénynek, legyen bár az egy Buddha is,

* Anandó volt Buddha személyes kisérője attól a pillanattól fogva, amint belépett a testvériségbe. Ő volt az a tanitvány, a kit a Mester gyermekies kedélyeért, lágy, szeretetteljes sziveért s ragaszkodásáért, mindenekfölött szeretett.

ne lenne vége? Nincs olyan állapot, mely örökké tartana. — Mától három hónap múlva bemegyen a Tökéletes az örök békébe.

Azért, testvérek, akiknek én kihirdettem az általam fölismert igazságot, fogadjátok azt szivetekbe teljesen; éljetek annak szellemében naponként és óránként, merüljetek el annak mélyéig és terjesszétek azt helyettem, hogy soká fönnmaradjon és megtartassék a tiszta tan. Az, aki híven megmarad a szentség ösvényén, ez életnek tengerét biztosan át fogja evezni és el fogja érni azon magasztos célt, ahol minden szenvedés véget ér."

És bár roskatag volt a Megvilágosodott és fájdalmaktól égett, mégis helységről-helységre vándorolt, hogy mindenütt maga köré gyűjtse a testvéreket és a világi híveket s az üdv ösvényén való rendíthetlen állhatatosságra intse őket.

Pávában Csundónak, egy, a kovácsok kasztjából való embernek mangóligetében tartott pihenőt. S a mint ezt Csundó meghallotta, örömtelt szívvel elősietett és a Tökéletest hajlékába hívta.

Miután Buddha a testvérekkel Csundónál megebédelt és még szavaival a kovácsot megörvendeztette és oktatta, Kusinará felé vándorolt tovább. Utközben súlyos betegség lepte meg és heves fájdalmak gyötörték, de a Magasztos erős szellemmel és önuralommal panasz nélkül viselte el azokat. Gyöngesége azonban csakhamar oly nagy lett, hogy kénytelen volt az út mellett egy fa alatt megpihenni. És Anandóhoz igy szólt: „Hozz nekem egy kis vizet, Anandó, én szomjazom."

Anandó teljesitette a Magasztos kivánságát és Buddha ivott s fölüditette magát.

Eközben a fiatal Púkkusó, egy kereskedő a mállák törzséből, arra jött az úton egy kocsikaravánnal. És midőn látta ülni a fa alatt a Tökéletest, teljes hódolattal közeledett feléje, őt üdvözölte és előtte meghajolt. Erre megparancsolta egyik szolgájának, hogy hozzon elő egy pár kész öltönyt tiszta aranyszövetből

és így szólt: Mester, tanúsitsd irántam azt a kegyet, hogy fogadd el kezeimből ezen öltönyöket.“

„Akkor add nekem az egyik öltönyt, Púkkusó és Anandónak a másikat,“ válaszolt Buddha.

Ekkor Anandó az egyik aranyos öltönyt ráadta Buddhára és mikor ez megtörtént, úgy látszott, mintha az öltöny teljesen elvesztette volna fényét. Anandó csodálkozással eltelve fölkiáltott: „Uram, az arcod úgy ragyog és belőled oly fényözön árad, hogy úgy látszik, mintha teljesen eltűnt volna fénye e tiszta aranyszövetből való öltönynek.“

És a Megvilágosodott így felelt: „Ugy van az, Anandó, a mint mondod. Kétszer látszik a Tökéletes arca oly világosnak és tisztának földi pályafutása alatt: azon éjen, amelyben elérte a legmagasabb ismeretet és ezen az éjen, a mikor bemegyen az örök békébe.* És még ma, Amandó, az éj harmadik szakában meg lesz a Tökéletes Parinirvánája.“

Erre a Megvilágosodott újult erővel fölkelt és tanitványaival, kik vele voltak Kusinará közelében, a Hiranyaváti partján, a mállák sálberkébe vándorolt. És Anandóhoz így szólt:

„Kérlek, Anandó, teríts nekem alá egy köntöst nyughelyül, a két sál-fa között. Ott szeretnék lenyugodni.“

„A mint kivánod Mester,“ szólt Anandó és a Tökéletesnek a kettős sál fa közt nyughelyet készitett, fővel északnak. És Buddha lefeküdt arra.

És ime! A két sál-fa, ámbár nem volt ahhoz való évszak, teljesen kivirágzott s mint az eső, hullatták virágaikat a Megvilágosodottra; a légben pedig égi zene hangzott.

Buddha szólt:

„Nézzétek, micsoda színjáték! Az ég és a föld

* Ezen éleményből a legenda „megdicsőülést“ csinált, mig ez elbeszélésnek egyszerü értelme mindazáltal kézzelfogható. Azon szellemi fény előtt, mely egy Buddha arcából sugárzik, elsáppad természetesen minden aranyfény e földön. A nagy sokaság azonban mindig a csodálatos után törekszik.

iparkodnak a Tökéletest megtisztelni. De nem ez az igazi tisztelet, az igazi jutalom, az igazi magasztalás, mely a Tökéletest megilleti. Azok a tanitványaim és híveim, a kik mindenkor szellemben és igazságban élnek, a szent élet rendszabályait híven követik, egyedül azok adják meg a Tökéletesnek az igazi tiszteletet, az igazi jutalmat, az igazi magasztalást.“ *

És a Magasztos még egyszer tanitványaihoz fordúlt s így szólt: „Közületek nehányan talán azt fogják gondolni elköltözésem után: A Mester ajka elnémúlt, nekünk nincs többé vezetőnk! De így nem szabad gondolkoznotok, testvérek. E tan, melyet én tinektek kihirdettem és e folt nélkül való élet rendszabályai, melyet én nektek meghatároztam, kell hogy vezetőitek és oktatóitok legyenek akkor is, ha én nem vagyok többé köztetek.“

És egy idő múlva Buddha ismét fölemelte szavát és szólt: „Testvérek, mindenkor emlékezzetek az én intelmemre: Minden a mi keletkezett — múlandó; szakadatlanul törekedjetek a megváltásra!“

Ezek voltak a Megvilágosodott utolsó szavai. Akkor aztán elmerült szelleme a benső magábaszállás mélységében és midőn eljutott arra a fokra, a hol minden képzelet, gondolat és az Én-tudata teljesen kialudt, bement a legmagasabb Nirvánába.

Kusinará keleti kapui előtt, nap feljöttekor égették el Mállá nemesei a Világmegvilágositó testét, királyt megillető tisztelettel.

卐

* E történetnek csodaszerüsége kétségtelenül mellékes dolog; csupán jelképes mód az, hogy a hivőket legbiztosabb tudatára ébressze annak, miszerint Buddha még a személyének hozott isteni tisztességet sem becsüli nagyra s hogy őt nem dicséret, jutalom vagy köszönet által, nem hiú szavakkal és látványosságok fényével, hanem egyedül csak tanainak hű követése által kell tisztelni. Természetes, hogy mint mindenütt és mindenkor, úgy a buddhista tartományokban is a nagy tömeg az előbbire hajlandó, mert a Mestert dicsérni könnyü, de utánozni nehéz.

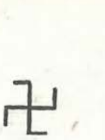

A TAN (DHAMMÓ).

64. Mi a tan?

A Buddha által tapasztalt és kihirdetett, az Arahák útján reánk maradt és a szent iratokban följegyzett, minket megtartó igazság és világrend.

65. Hogyan nevezzük a buddhisták szent iratait?

A három Pítakám vagy iratgyűjtemény: Szútta-Pítakám, Vínaja-Pítakám és Abidhamma-Pítakám.

66. Mi a három Pítakám foglalatja?

A Szútta-Pítakám foglalatja Buddha azon erkölcsi oktatásai, szent beszédei és mondásai, a melyek a bhikshukat s a világi híveket (upászakókat) egyképen illetik, valamint a tant közelebb megvilágító számos példabeszédek és bölcs mondatok.

A Vínaja-Pítakám foglalatja a kiválók testvériségére, a bhikshukra és szamánokra vonatkozó rendszabályok és életrend.

Az Abidhamma-Pítakám foglalatja vallás-bölcselmi, psichologiai és metafizikai szemlélődések az újabb korból. Ez a régibb szövegnek részben skolasztikus átdolgozása és csak a tanúltak által érthető helyesen.

67. E három iratgyűjtemény tartalmaz-e isteni kinyilatkoztatásokat?

Nem; isteni kinyilatkoztatások egyáltalában nem léteznek. Hogy az örök igazságot egy választottnak vagy kegyeltnek isten vagy angyal sugalja vagy nyilatkoztatja ki, oly föltevés, melyet a buddhizmus teljességgel elvet. Soha sem nyertek más kinyilatkoztatást az emberek,

mint a melyek az emberi nem azon magasztos tanitóinak ajkairól eredtek, a kik magukat a legmagasabb értelmi és erkölcsi tökéletességre önerejükből küzdötték fel, kiket e miatt világmegvilágositó Buddháknak neveznek. E Világmegvilágositók közül az utolsó Gótamó Buddha; a mit ő tapasztalt és kihirdetett, azt foglalja magában a három Pítakám.

68. Miért van szükségünk ilyen világmegvilágositó Buddhákra?

Szenvedéseink és tudatlanságunk miatt.* Mert az életnek szenvedése és semmisége, jóllehet fölkelti a sóvárgást a megváltás után a nemes természetekben, de a tudatlanság megakadályoz önerőnkből megtalálnunk az útat e szamszáróból. Azért van szükségünk a Mesterre, aki nekünk az útat megmutatja.

69. Mi a szamszáró?

Szamszáró e világ, melyben élünk, a tévelynek, a hibának, a születésnek, a szenvedésnek és halálnak világa; ez a keletkezésnek és elmúlásnak, az örök változásnak, a csalódásoknak és fájdalmaknak, az újjászületések szakadatlan, soha véget nem érő körforgásának a világa.

* Mivel nem ismerjük föl a világ és az ember valódi természetét, mivel elfogúltak vagyunk az erkölcsi világrenddel szemben, mindig újra hibába esünk, mely jóvátételül egy új születés szenvedéseit kivánja meg.

Mivel elvagyunk vakitva a földi káprázatok által, oly dolgok után törekszünk, melyeknek értéke csak képzeletünkben van meg és több fájdalmat nyújtanak, mint élvezetet, magasra becsüljük azt, a mi semmis és hiú, büslakodunk olyan eset fölött, mely részvétünkre nem méltó és örvendünk olyan fölött, amely kárunkra, sőt tán végromlásunkra válik. Mivel az igaz ismeret birtokában nem vagyunk, szivünkkel földi, mulandó javakon csüggünk, a létért való küzdelemben tusába, viszályba keveredünk és igazi üdvünket egészen tekinteten kivül hagyjuk. Igy tehát egész létünk végtelen láncolata teljesületlen kivánságoknak, csalódásoknak és kiábrándulásoknak, melyek fölötte fájdalmasak; szenvedélyeknek és vágyaknak, melyek céljukat eltévesztik, vagy, ha kis időre le is csillapúltak, rosszul orvosolt sebekként, mindig újra fölszakadnak, testi és szellemi erőinket aláássák és minket a szenvedésnek meg nem szünő állapotába juttatnak, melyből a tudatlanra és elvakúltra nézve semmi menekülés nincs.

70. Mi a születésnek, a szenvedésnek, a halálnak és újjászületésnek oka?

A mindnyájunkat eltöltő élet-akarat,* törekvés az egyéni lét után ezen vagy egy más világon (égben vagy paradicsomban).

71. És miáltal lehet véget vetni a szenvedésnek, a halálnak s az újjászületésnek?

Az élet-akaratnak föladása által, az ezen vagy egy más világon való egyéni lét utáni törekvésnek legyőzése által. Ez a megszabadúlás, a megváltás, az örökbéke útja.

72. Mi akadályoz tehát minket abban, hogy az élet-akaratot föladjuk és a megváltást elérjük?

Tudatlanságunk (avidsá),** elvakúltságunk, az igaz ismeretben való hiányosságunk.

73. Melyik ismeret az, mely az életakarat legyőzésére s a megváltásra vezet?

A négy üdvigazság ismerete, amit nekünk Buddha hirdetett ki.

74. Mondd meg nekem a négy üdvigazságot!

Ime: A szenvedés igazsága; a szenvedés okának igazsága; a szenvedés megszűntetésének igazsága; azon útnak igazsága, mely a szenvedés megszűnésére vezet.

* Az „élet-akarat“ (tanhá) kifejezése buddhista fölfogás szerint nemcsak azt jelenti, amit az európaiak t u d a t o s akarat alatt értenek, hanem a minden lényben (az állatokban és növényekben is) bennelakó, részben tudatos, részben öntudatlan „élet-ösztönt“, a lét megtartására, a jólét és élvezet elérésére irányuló minden önző törekvés, indúlat, vágy, vonzalom és idegenkedés összeségét.

Az európai olvasónak, ki a tan valódi értelmébe be akar hatolni, a szónak ezt a jelentését kell mindig szem előtt tartania.

** A tudatlanság (avidsá) azon, mindnyájunkkal velünk született fonák fölfogása a dolgoknak, mely szerint a múlandó, semmis, örökösen keletkező és elenyésző jelenség-világot valósággal létezőnek nézzük és ennélfogva görcsösen ragaszkodunk ahhoz: mig az örökkévalót, a maradandót, a soha nem keletkezőt sem el nem enyészőt, merő agyrémnek tekintjük. De az, akiben fölébredt az igaz ismeret, tudja, hogy ezen élet nem is igazi lét, hanem egy szakadatlan keletkezés és elmúlás és újrakeletkezés, egy folytonos küzdelem és szenvedés között való föltarthatlan változása minden anyagi, erkölcsi és szellemi állapotnak.

75. Magyarázd meg nekem közelebbről e négy üdvigazságot!

Akkor halljad Buddha tulajdon szavait:

„Amig nem ismerjük és nem értjük meg a négy üdvigazságot, testvérek, mindaddig az újjászületések szomorú és kietlen útját kell járnunk. És melyik az a négy üdvigazság? A szenvedés igazsága, a szenvedés okának igazsága, a szenvedés megszüntetésének igazsága és azon útnak igazsága, mely a szenvedés megszűnésére vezet.

De ha egyszer teljesen megismertük és megértettük e négy üdvigazságot, akkor az élet-akarat elenyészik, kialszik ama törekvés, mely folyton új létre vezet és megszünik az újjászületések körforgása.*

Testvérek! A szenvedésnek magasztos igazsága a következő: A születés — szenvedés, az aggkor — szenvedés, a betegség — szenvedés, a halál — szenvedés; szeretteinktől elszakítva lennünk — szenvedés, nem szeretettekkel egyesitve lennünk — szenvedés, amire vágyunk azt el nem érnünk — szenvedés. Röviden: a lét mint egyéni lény (mint egyéniség, mint énség) természeténél fogva minden izében szenvedéssel van telve.

Testvérek! A szenvedés okának magasztos igazsága a következő: Ez az élet-akarat, a törekvés a lét és élvezet után, mely újjászületésről újjászületésre vezet és majd ebben majd abban az alakban keres magának kielégitést. Ez a szenvedélyek kielégitése után való törekvés, törekvés az egyéni boldogság után a jelen vagy egy túlvilági életben.

Testvérek! A szenvedés megszüntetésének magasztos igazsága a következő: Ez az élet-akaratnak, a lét és élvezet után való törekvésnek teljes megsemmisitése. Le kell ezt győznünk, meg kell magunkat tőle szabaditanunk, el kell magunkat tőle szakitanunk, többé nem kell neki helyet adni szivünkben.

Testvérek! Azon útnak magasztos igazsága, mely a szenvedés megszűnésre vezet a következő: Ez az

* Maha-Parinibbána-Szúttám.

általam megtalált magasztos ösvény, melynek nyolc ágai a következők: ‚igaz ismeret, igaz szó, igaz cselekedet, igaz élet, igaz törekvés, igaz gondolkozás, igaz magábaszállás'.

Testvérek! Két tévút van, a melyre azoknak, akik a megváltásra törekednek, nem szabad rálépniök. Egyik a szenvedélyek és érzéki élvezetek kielégitése után való törekvés, alacsony, közönséges, méltatlan és vészes; ez a világfiak útja. Másik az önkizás és aszkézis, nyomorú, gyötrelmes és haszontalan. Egyedül a középút (a magasztos nyolcágu ösvény), melyet a Tökéletes talált meg, kerüli el mindkét tévútat, nyitja föl a szemeket, könnyíti meg a belátást és vezet megszabadulásra, bölcseségre, tökéletességre, N i r v á n á r a."*

76. Mi a Nirvána?

A kedély és szellem azon állapota, melyben minden élet-akarat, minden törekvés a lét és élvezet után s ezzel minden szenvedély, minden kivánság, minden vágy, minden félelem, minden roszakarat és minden fájdalom kialudt. Ez a tökéletes benső béke állapota, az elért megváltás rendithetlen bizonyosságának kiséretében; olyan állapot, melyet szó nem képes leirni és melyet a világi érzelműek képzelme hasztalan igyekszik maga előtt lefesteni. Csak aki önmagán tapasztalta, az tudja, mi a Nirvána.**

* A nem buddhista európai olvasó nem könnyen fogja észrevenni, hogy a mély megismerés és vallásbölcseleti igazságok mily összesége rejlik a Dhamma-Csakka-Pavattána-Szúttám e néhány tételében. Ezért nem lehet az azok fölött való ismételt, legkomolyabb elmélkedéseket eléggé ajánlani. Senkinek sem szabad remélnie, hogy a lét valódi természetét és Buddha magasztos tanát igazán megérti, amig teljesen be nem hatolt a négy üdvigazság értelmébe és jelentőségébe, amig nem ismerte meg azoknak egész horderejét.

** Nirvánáról az európaiak legnagyobb részénél, dacára a kiváló tudósok által rég adott helyes magyarázatoknak, még mindig sajátságos fogalmak uralkodnak. Nirvána szószerint lefordítva: kialudva, eloltva lenni, — mint egy láng, melyet a szél eloltott, vagy amely táplálék hiányában kialudt. Ebből lát-

77. Nirvána egy jelentésű-e a megváltással?

Igen. Az a megváltás, mely elérhető már ez életben, a nyomtalan megsemmisitése a vágyaknak, a rosz-akaratnak és tévhítnek.

78. Minden ember elérheti már jelenlegi születésében a Nirvánát?

Csak igen kevesen érhetik el. A legtöbb ember korábbi életfolyamaiban elkövetett tetteinek hatása folytán oly hiányos értelmi és erkölcsi képességgel bir, hogy még sok ujjászületés kell ahhoz, amig annyira megtisztúlt, hogy a megváltásban részesülhessen. De egy kedvezőbb körülmények között való ujjászületést mindenki elérhet, ki arra komolyan törekszik.

79. Tehát ujjászületésünk egyedül önmagunktól függ-e?

Igen. Egyedül a mi akaratunktól. Ez az élet-

ták aztán szükségesnek következtetni azt, hogy a Nirvána a semmit jelenti. Ez téves vélemény; Nirvána inkább a legmagasabb átszellemülés állapota, melyről kétségkivül senki, kit még földi kötelékek bilincselnek, elégséges képzelettel nem birhat.

Dehát mi van a Nirvánában kioltva vagy elmúlva? — Ki van oltva az élet-akarat, a törekvés a lét és élvezet után ezen vagy más világon; az a tévhit ki van oltva, mintha az anyagi javak valami benső értékkel birnának vagy maradandók lehetnének. Kialudt az érzékiség és vágy tüze, végkép kialudt az „énség“ szállongó csalfénye. Pedig él a tökéletes szent, az Arahá (csak az ilyen érheti el már ez életben a Nirvánát) a testben még tovább is, mert a tévelynek és az előbbi születések hibáinak hatását, mely müködését már megkezdte és éppen azért mutatkozik a jelenben mint élő test, — meg nem történtté tenni nem lehet; de a test múlandó, majd eljön az óra, midőn elenyészik. És akkor nem marad hátra semmi, ami okot adhatna egy új újjászületésre s az Arahá bejut az örök békébe, a Parinirvánába (a túlsó Nirvánába).

Parinirvána más vallástanok és a tudományos materiálizmus értelmében igenis teljes megsemmisülés, tökéletes fölöszlása az egyéniségnek, mert a Parinirvánából misem marad hátra olyas, a mi valamikép megfelelne az emberi fogalom szerint való létnek. Annak álláspontjáról azonban, ki az arahásságot elérte, inkább a világ az ő összes jelenségeivel együtt „semmi“, egy tükörkép, egy csillogó szappanbuborék és éppen a Parinirvána képezi a bejutást a valódi létbe, az örökkévalóságba, a maradandóságba, ahol többé semmi különbség, semmi harc és semmi szenvedés nincs.

akarat* (tanhá), a mely mindnyájunkat eltölt és lényünknek magvát képezi, a tulajdonképeni világteremtő erő, ez az, amit más vallások, mint személyesitett istent képzelnek, ez a mi létünk és ujjászületésünknek oka és valóságban a teremtő, megtartó s egyszersmind mindeneknek elrombolója — az igazi háromegység.

80. Ujjászületésünk neme és mivolta, melyben ujjászületetni fogunk, szintén mitőlünk függ-e?

Igen. Ujjászületésünk neme és mivolta, karmánk által föltételeztetik.

81. Mi a karma?

Karma a mi cselekedeteink összesége; érdemeink és hibáink, erkölcsi értelemben. Ha érdemeink túlnyomók, akkor magasabb rendű lény, vagy ember képében kedvező körülmények között fogunk ujjászületni, de ha súlyos hibákkal terheltük meg magunkat, akkor szükségszerű következmény ujjászületnünk alsóbbrendű alakban és szenvedéssel meg fájdalommal elhalmozva.

* Itt ismét szükséges világosan arra utalnunk, hogy a buddhizmus európai tanulmányozója az „élet-akaratot“ vagyis a velünk született életkedvet, életösztönt azaz a léthez való ragaszkodást, a tudatos akarattal föl ne cserélje. A tudatos akarat az egész „élet-akaratnak“ csak egy kis részét képezi, t. i. azt, a mely agyvelőnk öntudatos működésének folyománya. Az élet-akarat legnagyobb része azonban a növényeknél és állatoknál éppen nem, a legtöbb ember öntudatában pedig csak igen tökéletlenül és csupán úgy jelentkezik mint vak ösztön, mint a létnek konok szeretete, az iparkodás, fölkeresni mindent, ami a létet fájdalmatlanná és kellemessé teszi és kerülni mindent, ami azt fenyegeti és kárositja. Számos úgynevezett pessimista péld. kik azt állitják, hogy az életet megvetik és kiknek tudatos akaratuk a jelen élettől tényleg elfordúl, gyakran abban a tévhitben vannak, hogy az „élet-akaratot“ legyőzték. De ez nem áll, mert önzésük, ragaszkodásuk az örömök és élvezetekhez, önmegtagadásuk hiányos volta, arra vallanak, hogy az öntudatlan életösztön még müködik bennük és őket biztosan egy új ujjászületésre fogja vezetni. Ugyanez áll részben minden vallásnak ájtatos hivőire is. Ezek megvetik ugyan a földi életet, mert vallásuk azt kivánja; de annál hőbben törekednek egyéni fönnmaradásra a mennyben vagy paradicsomban. — Az élet-akaratnak valóságos kioltása egyedül a teljes önzetlenségben és

82. A mi tettünk, nem természetes következményét képezik-e a velünk született egyéni jellemnek?

Egészen ugy van. Azonban e veleszületett jellem maga nem egyéb, mint karmánknak — t. i. előbbi életfolyamainkból való minden gondolatainknak, szavainknak és tetteinknek — produktuma.* Mi létünk minden pillanatában szigorúan azok vagyunk, amivé magunkat magunktól tettük, és mindig csak azt élvezzünk és szenvedjük, amit megérdemlünk.

83. Mely törvényen alapszik ez?

Az okság törvényén, a mi minden jelenségnek alaptörvénye. Valamint a fizikai és anyagi világban, — épugy az értelmi és erkölcsi világban is minden ok szükségszerüen vonja maga után a szigorúan neki megfelelő hatást. Ezen természeti törvény alól egyetlen elő lény sem vonhatja ki magát, még a legmagasabb istenségek is alá vannak vetve annak. Ezen természeti törvényen alapszik ugy a fizikai, mint az erkölcsi világrend is, a kiegyenlitő igazság az emberiéletben és a világmindenségben.**

lemondásban, a szenvedés türésében, minden vágy, (harag, gyülölet, irigység, rosszakarat, birtok után való törekvés, kéjelem, gög, fukarság és hiúság) megszünésében, tökéletes egykedvüségben, őszinte jóakaratban minden élő lény iránt és lemondásáról a jó cselekedeteknek jutalmáról ezen vagy egy más világon (égben vagy paradicsomban), mutatkozik.

* Egész létünk és lényünk annak következménye, amit cselekedtünk: tetteink okozták azt, tetteink adtak neki alakot. A ki rossz akaratból beszél vagy cselekszik, azt a szenvedés úgy követi, mint a kerék az igavonó állat lábát. Aki jó akaratból beszél vagy cselekszik, azt a boldogság úgy követi, mint az árnyéka, mely soha sem hagyja őt el. (Dhammapadám.) — Az én tettem a vagyonom, az én tettem az örökségem, az én tettem az anya, aki szült engem. Az én tettem a nemzetségem, a melyhez tartozom, az én tettem az oltalmam. (Ángúttara-Nikájó.)

** Szigorú, változhatlan igazság uralkodik az élő és élettelen természet egész birodalmában. Szükségszerüleg hozza meg minden gonosz és minden jó tett a maga gyümölcsét. Semmiféle személyes istennek kegyelme meg nem mentheti a büntudattól gyötört gonosztevőt rosz cselekedeteinek következményeitől,

84. Minő különbség van a tanha és karma között?

A tanha vagy az élet-akarat létünk s ujjászületésünknek általában cselekvő oka; a karma pedig az, a mi meghatározza létünk és ujjászületésünk nemét és természetét, u. m. alakunkat, hajlamainkat, a világot, melyben élünk, szenvedéseinket és örömeinket. Karma a mi cselekedetünk, egyéni, jellemünk és egyszersmind az, a mit más vallások isteni végzésnek, gondviselésnek vagy sorsnak neveznek.*

semmiféle égi vagy földi hatalom önkénye meg nem rövidítheti a jó ember érdemeinek jutalmát. Ezért mondja a Dhammapadám: Sem a megmérhetlen világűrben, sem a tenger közepében, sem a hegyszakadások mélységében nem találsz helyet, a hova gonosz tetteidnek gyümölcseitől elmenekülhetnél.

Természetesen mindig találkoztak emberek, a kik a Kelet és Nyugat minden nagy gondolkodójának tanaival szemben, a kiegyenlítő igazság működését, tehát az erkölcsi világrendet is tagadták. Ez az elmélkedésnek teljes hiányára mutat. Már maga az a puszta tény, hogy a hibának és szenvedésnek, érdemnek és jutalomnak becsületes kiegyenlítésére irányzott törekvés minden emberi szívben kiírthatlanul benne van; még pedig annál magasabb fokban, mennél nemesszivübb az ember, — már eldönti a vitát. Hiszen mi a világnak csak egy parányi része, csupán a természetnek egy produktuma vagyunk és kétségtelen, hogy az okozatban nem lehet meg az, a mi a szülő okban már ne volna meg; a részben semmi sincs olyas, a mit az egész sokkal magasabb fokban ne birna.

Másrészről azonban — és ez azoknak legyen mondva, a kik azt felfogni képesek — a természet a m i szüleményünk, saját lényünknek tükörképe. Ez tehát mindig csak a mi belső természetünkhöz képest alakúlhat és az egyik ember már a kiegyenlitő igazság és egy magasabb harmónia rendjét fogja észrevenni ott, hol a másik zavart khaosznál, a vak véletlen játékánál és kiáltó disharmóniánál egyebet nem lát. Voltaképen tehát itt is minden ismét a mi ismeretünk és erkölcsi fejlettségünk fokától függ.

* Az európainak, a ki egészen más nézetek között nőtt föl, a karmáról megfelelő fogalmat nyújtani rendkivül nehéz feladat és ezt kevés szóval tenni alig lehet, mert itt a buddhizmus legmélyebb és legrészletesebb alaptanaiba kell behatolnunk. Már magában véve az is sokat ér, ha a tanulmányozó mindig szem előtt tartja, hogy a karma nem külsőleg (talán isten gyanánt) működő, hanem benső, minden élőlénynek saját szivében

85. Az ember csak ezen a földön fog ujjászületni?

Nem. Létezik számtalan lakott világtest a megmérhetlen térben, melyeken az ember él részben alacsonyabb fokon álló, részben tökéletesebb lények élnek. Mindezen világokon történhetik ujjászületés.

86. A világtestek változhatlanok-e?

Nem. Mindegyik, valamint földünk állandó változásnak van alávetve. Folyton folyó változás uralkodik az egész élő és élettelen természetben. Világok keletkeznek, fejlődnek és elmulnak ujra — igy van ez a rend öröktől fogva.

87. Semmiből keletkezett-e a világ.

Nem. S e m m i b ő l soha sem lehet vagy keletkezhetik valami.

88. Egy teremtő-isten hozta-e létre a maga akaratából?

Nem. Nem létezik teremtő-isten, kinek kegyelméből vagy akaratától a világ fönmaradása függene. Minden önmagától és önmagából, s a j á t akarata erejénél fogva és belső természete és mivolta (karmája) szerint keletkezik és fejlődik. A személyes teremtő-istent csak az emberek tudatlansága találta föl. A buddhisták azonban teljesen elvetik a személyes istenben való hitet és a semmiből teremtés tanát tévhitnek tartják.*

lakozó erő. Aki képes elég mélyen gondolkodni, végre eljut azon pontra, a hol előtte tetteink, karmánk, egyéni jellemünk, sorsunk és az erkölcsi világrend egy pontban találkoznak.

* A „teremtés“ a buddhisták előtt csak megújhodása egy elpusztult világtestnek vagy világrendszernek. A világok végét különböző nemü természet-erők (víz, tüz, szél) és katasztrófák okozzák, azonban mindig csak bizonyos ideig tartanak és a mindenségnek csak egy kis részére szoritkoznak. E pusztulások tulajdonképeni belső oka az élő lények fölszaporodott, igen magasra növekedett hibáinak összesége, az ő kedvezőtlen karmájuk. Az elpusztult világok megújhodásának oka, az ő kedvező karmájuk. A világtestek e pusztulásai és ujhodásai a megmérhetlen térben szakadatlanul folynak. Az ujabbkori európai természettudomány ebben a tekintetben — a mennyiben a k ü l s ő folyamatról van szó, — teljesen azon az álláspontón áll, melyen a buddhisták már 2400 év óta állanak.

89. A világegyetem első kezdetéről és végéről Buddha semmit sem tanitott-e?

Semmit.

90. Miért nem?

Mert annak tudása az emberi észt fölülmulja (transcendentalis), és még ha elérhető és szavakkal tanítható is lenne, az emberek értelmi és erkölcsi fejlődését nem mozdítaná elő, mert az a szenvedések megszünésére, üdvre, megváltásra, a Nirvánára nem vezet. A képzelő tehetség, az emberi elme és az elvont gondolkodó erő örökké hasztalanul fognak iparkodni, hogy az időnek kezdetét, a térnek határát, a létnek, a világnak és az egyéniségnek keletkezesét megértsék vagy elgondolhassák.

91. Tehát a lét utolsó titkának megfejtése lehetetlenség?

Igen, mert semmi véges forma, milyen a gondolat és beszéd is, a végtelent, semmi időbeni meghatározás az időnek ellentétét, az örökkévalóságot kifejezni nem képes; semmi, az okozatok láncolatán alapuló gondolkozás az okságnélkülit, az önmagától létezőt fölfogni nem képes És a hol ezt más vallásokban mégis megkisértették — ez a kisérlet mindig csak hiú okoskodásokra, üres állításokra, phantasticus költeményekre és vitákra, félreértésekre sőt gyakran háborura, gyilkolásokra és mindennemü szörnytettekre vezetett; tehát igazság, üdv és béke helyett csak tévely, veszedelem és szenvedés lett a következménye. Ezért utasitott vissza Buddha minden erre vonatkozó kérdést, és ezért tiltotta meg tanitványainak is azt, hogy ezzel foglalkozzanak.*

* „Tanitványaim, ne gondolkozzatok a felett, mint a világiasan gondolkozók, hogy vajjon: a világ örök, vagy a világ nem örök; a világ véges, vagy a világ végtelen. Inkább gondolkozzatok a szenvedésen, a szenvedés eredetén, a szenvedés megszüntetésén és azon az úton, mely a szenvedés megszünésére vezet.“ (Számjútta-Nikájó.)

A lények fejlődése, tanitványaim, az örökkévalóságban gyökerezik. Semmiféle kezdet nem ismerhető föl, a mióta a lé-

92. Tehát sohasem fogjuk mi megfejteni ezt a talányt?

Soha, a mig minket az egyéniség és életösztön lekötve tartanak. De mindenki, a ki Buddha tanát megértette s a szerint él elérheti a végesség bilincseitől való megszabadulást, a megvilágosodást és megváltást, akkor aztán az egyetemes ismeret fényénél feltárul előtte a dolgok belső lényege és eltünik minden rejtély, melyek megfejtésével most egyéni életösztön által kor-

nyek tudatlanságban elfogúltan s az életösztöntől üzetve születésről-születésre bolyonganak és vándorolnak. Mit gondoltok, mi több: a víz, a négy nagy tengerben, vagy azok a könnyek, melyek folytak s melyeket húllattatok, a mióta e hosszú úton bolyongtok, jajgattok és panaszkodtok, mert osztályrészetek volt abban a mit gyülöltök és nem volt osztályrészetek abban a mit szerettek? Az atya, az anya halálát, a fivér, a nővér, a gyermek halálát, a rokonok és javak elvesztését — mind elszenvedtétek elgondolhatlan hosszú időtől fogva és e fölött több könnyet húllattatok, mint a mennyi víz van a négy nagy tengerben.“ (Számjutta-Nikájó.)

Amint Buddha előadásainak ezen és sok ehhez hasonló helyeiből következik, a Magasztos a világeredetről, világteremtésről és az első kezdetről s effélékről mit sem hirdetett ki. Ő megvetette azt, hogy erkölcs- és ismerettanát ábrándokra s mesékre épitse. Ő a világnak és az élőlényeknek létezését úgy veszi a mint van, ő nem kérdi: mikép keletkezett a világ, vagy a lét? hanem egyedül csak azt: mi ez az oly talányszerü élet, miféle célja van, hova vezet? És ha fölismerte, hogy az folytonosan csak szenvedésre, küzdelemre, aggkorra, halálra és uj születésre vezérel, hogy az egy szakadatlan levés és elenyészés, egy végtelen fájdalmu körforgás, akkor a megszabadúlás útját mutatja meg. De azon tanitványoknak, a kiknek ez nem elég, hanem addig a Buddha által tanitott megszabadúlás módjában nem akarnak bizni, amig a világeredet titkait el nem árúlják nekik, azoknak ezzel a hasonlattal válaszol a Mester:

„Egy embert mérgezett nyillal meglőttek, mire barátai és rokonai ügyes orvost hivtak hozzá. De ha a beteg ekkor azt mondaná: én nem akarom sebemet addig gyógyittatni, amig nem tudom, ki az az ember, a ki engem megsebzett, mi a neve, nagy vagy kicsi termetü-e, miféle családból való és milyen volt a fegyver, melylyel meglőtt? ugyan mi lenne az ily balga viseletnek vége? Az ember sebében meghalna. (Madshima-Nikájó.)

látolt értelme hasztalan fáradozik. Csak igaz törekvéssel kell birnia az ismeret után s szilárd elhatározással kell rálépnie a kiválók magasztos, nyolcágu ösvényére.*

93. Miként történik ez helyes módon?

Ha a világias életet föladjuk, belépünk a kiválók testvériségébe és a Magasztos példája után vetekedve, minden erőnket a legmagasabb cél elérésére forditjuk.

94. Mindenki megteheti ezt?

Mindenki megteheti a ki komolyan a k a r j a,** de a legtöbben nem a k a r n a k lemondani a világról és csalóka élvezeteiről.

95. Nem lehet elérnie a megvilágosodást és megváltást annak is, a ki a világias életben megmarad?

Nem, az lehetetlen. A Nirvánát már ez életben elérni azoknak marad föntartva, kik a nyolcágu magasztos ösvényre megtértek,*** tehát a bhikshuknak. Az upásakók csak egy kedvezőbb ujjászületést érhetnek el.

* „Állj ellen bátran a szenvedélyek árjának. űzd el magadtól a vágyakat oh szamáne. Ha a keletkezettnek semmis voltát fölismerted, akkor az örökévalót is megismerted!“ igy áll ez a Dhammapadámban.

** Némely ember a legjobb akarat mellett sem mutathat föl j e l e n l e g i életében semmi l á t h a t ó haladást; mert túl sok rosz karma áll utjában korábbi világéletéből. De a küzdelem föladása helyett annál buzgóbban kell törekednie belső megvilágosodása felé, és semmi sikertelenségtől vissza nem riadva elhatározásában, az erkölcsi tökéletesedében ne ingattassa, ne rendittesse meg magát. Csak ilyen móddal lehet a most még túlsúlyban levő rosz karmát annyira legyőzni, hogy, ha nem ezen, de legközelebbi születésében jobb külső és belső viszonyok között célját megközelithesse. Valamint physikailag és anyagilag, ugy szellemileg erkölcsileg is, a komoly elhatározás, bátorság, türelem és fáradhatlan kitartás egyedüli biztositékai a sikernek. Ne feledjük: hogy egy Buddhának magának is hat évi szakadatlan erölködés kellett ahhoz, a mig az ismeretet és megváltást kiküzdhette.

*** Az upásakók, a kik a világias életben megmaradnak, a legjobb esetben is a tökélynek csak harmadik fokát érhetik el, vagyis Anágaminná lehetnek. Ezek erkölcsi érdemeik következtében nincsenek kitéve több r o s z ujjászületésnek, hanem a

96. Miben különböznek az upászakók a bhikshuktól?

Az upászakók vagy a tan követői csak az öt általános fogadalmat teszik le és a Zigalováda-Szúttámban foglalt igaz életmód és jóakaratnak rendszabályai szerint igyekeznek élni egész erejükből, de a világban maradnak és hiven teljesitik kötelességeiket mint családtagok és állampolgárok. A bhikshuk azonban Buddha voltaképeni tanítványai, a világról teljesen lemondanak, belépnek a kiválók testvériségébe, a tiz fogadalmat leteszik és életöket egészen a Vínajóban foglalt rendeletek szerint rendezik be.

97. Mikép hangzik az upásakók öt fogadalma?

Az öt fogadalom vagy páncsa-szilám következőkép hangzik: Fogadom, hogy —

1. Semminemű elő lényt meg nem ölök vagy meg nem sértek.*
2. Nem lopok, t. i. semmit el nem veszek, ami nem az enyém vagy amit önkényt nem adnak nekem.
3. Semmi fajtalankodást nem űzök, t. i. magam megtartóztam minden meg nem engedett

legmagasabb tündöklő világokban fognak ujjászületni s onnan térnek a megváltó ismeret elérése után a Nirvánába. De fölötte nehéz annak, ki a világban él Anágaminná lennre, mert nagyon is sok akadálylyal és kisértéssel találkozik. Egyébiránt nem a sárga rendruha, nem is a rendeletek külső megtartása az, a mi a bhiksut az upászakától megkülönbözteti, hanem egyedü a gondolkozásmód, a tisztaság, az ismeret. Ennélfogva lehetséges a nélkül, hogy a kiválók testvériségébe formális fölvételi aktussal belépnénk bhikkhu életet mégis folytatnunk és a kiválók testvériségéhez tartoznunk. Mert irva van a Dhammapadámban:

„Ki szivét megnyugtatta és érzékeit megzabolázta, szüzen és minden lénynyel békén él s kimélettel van minden ember iránt, az valóságban bhikshu, ha nem is jár büszkén annak öltönyében".

* Ez a fogadalmak elseje s legnemesebbje „minden élő lényt" felölel, tehát nem csak az embereket. A ki állatokat készakarva megöl, bántalmaz vagy kinoz, az nem hive a Megvilágosodottnak és kedvezőbb ujjászületést nem érhet el.

nemi érintkezéstől, embertársaimnak se nejeit, se leányait, se gyámoltjait, se védenceit nem csábitom el.

4. Nem hazudom, nem csalok, nem rágalmazok.

5. Semminemű részegitő italt nem élvezek.*

98. Melyek a feddhetlenségnek s jóakaratnak rendszabályai, miket a Zigalováda-Szúttám nyújt?

A szülőknek kötelességük gyermekeiket jóra nevelniök, őket a rosztól vissza tartaniok, valami helyesre tanittatniok, őket tettel és tanácscsal segitniök s örö'-ségüket nem szabad tőlük elvonniok.

A gyermekeknek engedelmeseknek kell lenniök szüleik iránt, minden gyermeki kötelességeiket hiven kell teljesiteniök, szüleiknek vagyonát nem szabad eltékozolniok, szüleiket aggkorukban és erőtlenségükben támogatniok kell, méltóvá kell tenniök magukat minden tekintetben arra, hogy az ő örököseik legyenek és szüleiknek emlékét haláluk után tiszteletben kell tartaniok.

A tanúlónak kötelessége tanitóját megbecsülni, őt követni, iránta tiszteletét szóval és tettel kimutatni, s tanitását figyelemmel meghallgatni.

A tanitónak kötelessége jóra és igazra vezetni a tanúlót, őt tehetsége szerint oktatni a tudományokra, s fölötte őrködni.

A férjnek szeretettel és tisztelettel kell bánnia nejével, hozzá hűnek lennie, őt másokkal szemben megbecsülnie és gondoskodnia kell, hogy állásnak megfelelő ruházata és ékszere is legyen.

A nőnek háza körében jó rendet kell tartania, a barátokat és rokonokat vendégszeretőleg kell fogadnia, hűségét férjéhez meg kell őriznie, vagyonát jó karban

* Ezt a fogadalmat egész terjedelmében csak a testvériség teszi le. A világi hivek részére ez megtartóztatást jelent mindennemü égetett szeszes italoktól, kivéve betegség esetét; a ser és bor mérsékelt élvezete ellen azonban épen semmi kifogás nem lehet.

kell tartania s szorgalommal és búzgósággal kell minden kötelességét mint háziasszony teljesitenie.

A barátnak úgy kell bánnia barátaival és társaival, amint óhajtja, hogy azok bánjanak vele: mindig barátsággal és előzékenységgel; érdekeiket szem előtt kell tartania, vagyonát velük megosztani, őket minden oktalan lépéstől visszatartani, ha szükségben vagy veszedelemben vannak, oltalmat nyujtani nekik, és a szerencsétlenségben őket hiven megvédelmezni.

Az úrnak gondoskodnia kell szolgái vagy segédei jólétéről, a mennyiben őket semmi olyas dologgal ne fárassza, ami erejöket fölülhaladja; nekik megfelelő táplálékot és jutalmat kell adnia, őket betegség esetén is tartania kell, váratlan nyereségből részt kell nekik juttatnia s elegendő ünnepnapot kell nekik engednie.

A szolgáknak és segédeknek minden időben örömest és búzgón kell dolgaikat végezniök, amit azért kapnak, azzal meg kell elégedniök, és soha sem szabad urokról roszat beszélniök.

A buddhizmus igaz hívének barátságos érzelmet kell tanusitania a bhikshuk iránt gondolatok, szavak és tettekben, mindenkor szivesen kell őket házukban fogadniok és őket el kell látniok azzal, a mi létük föntartására szükséges.

A bhikshuk és szamánoknak igyekezniök kell a hivőket rosz cselekedetektől visszatartani, inteniök kell őket a jóra és ápolniok kell a valódi jóakaratot bennök, el kell oszlatniok kételyeiket és utat kell nekik mutatniok egy jó ujjászületésre.

99. Mit gyümölcsöz az öt fogadalomnak s a feddhetlenség és jóakarat rendszabályainak teljesitése?

Az, aki ezeket hiven megtartja, a földön tiszteletben részesül; sok szenvedéstől és fájdalomtól ment marad, nyugodt öntudattal bir és szomszédaival békén él. Ismerete öregbedik, és kedvezőbb körülmények között születik ujjá.

Még nagyobb érdemet szerez az, ki rövidebb vagy hosszabb ideig, de legalább a heti ünnepnapokon (upószathó) figyelembe veszi a nyolc fogadalmat (atthánga-szilám).

100. Melyik a nyolc fogadalom?

Az előbbi öthöz még e három:

Fogadom, hogy —

6. Arra nem való időben az evéstől tartózkodni fogok, vagyis a déli ebéd után magamhoz étket többé nem veszek.

7. Táncoktól, világi dalok éneklésétől, nyilvános szinjátékok és hangversenyek látogatásától, röviden minden világi és szórakoztató mulatságtól magamat megtartóztatom.

8. Mindenféle ékszer, illatos víz, illatos olaj és kenőcs használatát, — röviden mindazt, a mi a hiuságot elégíti ki, — el fogom kerülni.*

A fajtalanság kerülésére vonatkozó fogadalmat az atthánga-szilám követésénél teljes szüzesség váltja fel még a nős embereknél is.

101. Melyik a bhikshúk tiz fogadalma?

Ez a daza-szilám, vagyis a nyolc megnevezetten kivül még e kettő:

Fogadom, hogy —

9. Puha ágyat nem használok s kemény, alacsony fekhelyen alszom, ugyszintén minden világiasságot elkerülök.

10. Mindenkor önkénytes szegénységben élek.

102. Hányféle képen lehet a fogadalom ellen véteni?

Háromféleképen: gondolattal, szóval és tettel.

* A nyolc fogadalom megtartása fölötte üdvös gyakorlattúl szolgál a világi hivőknek. Aki sohasem vállalt magára valami nélkülözést és korlátozást, valóban nem gondolhatja el, hogy az ily önkénytes lemondás mennyire erősíti és képezi értelmi s erkölcsi erőinket.

103. Miért kell bhikshúvá lennünk, hogy a Nirvánát elérhessük?

Mert a világias életben a tíz fogadalom minden követelményeinek betöltése, a tíz bilincs lerázása és a legmagasabb ismeret elérése lehetetlen. Minden világi törekvés voltaképen az önzésen és a tudatlanságon alapszik.

104. Hogy tehát a megváltást elérhessük, a teljes lemondás útjára kell lépnünk?

Nem a l e m o n d á s, de a m e g s z a b a d ú l á s útjára, A ki a földi javak, élvezetek és örömök megvetését f á j d a l m a s l e m o n d á s n a k tartja, az még nagyon messze van az igaz ismerettől. Ki azonban e lemondást az értéktelen, semmis és terhes dolgokról, mint nyomasztó bilincsektől való m e g s z a b a d ú l á s n a k tekinti, az helyesen fegja föl azt.*

* Létezik egy téves fölfogás, melyet az érzékies, az életakarattal, a lét és az élvezet után való törekvéssel eltelt ember saját kínzására követ, hogy t. i. a vágyak és hajlamok kielégítése boldogságot nyújt. A vágyak az által, hogy tárgyaikat elérjük, csak rövid időre csillapodnak le; de mindig újra ébrednek, még pedig annál erősebben, mennél inkább engedünk nekik. Minden teljesített kívánság újat szül, s ily módon végleges kielégítés nem is gondolható. Hozzá járul még, hogy minden elkerülhetlen kiábrándulást és balsikert, kocódást, viaskodást és versengést ugyanazon célra törekvő embertársainkkal, ráadásul el kell fogadnunk. Ez az örökös küzdelem, azonban csak testi és szellemi erőink árán folytatható. Mennél inkább megeresztjük hát a vágyak és hajlamok fékét, annál inkább növekednek azok, és annál többet vesznek el egyszersmind erőinkből, melyek pedig az élvezetnek egyedüli eszközei. A vágyak növekedése és egyidejüleg az azokat kielégítő eszközök fogyatkozása — ez ama kérlelhetlen természeti törvény, a melynek minden ily visszás törekvés alávetve van. Ezért mindenki előtt, a ki ezt komolyan meggondolja, világosnak kell lenni annak, hogy mily balgaság érzéki gyönyörőket hajhászni, midőn az oly sóvárúl küzdött boldogság soha el nem érhető. — Azért áll ez a Dhammapadámban:

E világon hogy örültök, hogy nevettek,
Melyet csak az alacsony vágy lángja tart meg?
Sötétségben vándorlunk, mely nem derül fel,
Mert a fényt nem keressük, mely oszlassa el.

105. Buddha nem válthat-e meg saját érdemei által bennünket hibáink következményeitől?

Nem. Nincs olyan ember akit más megválthatna. Nincs sem olyan isten, sem olyan szent, így tanítják a szent könyvek, a ki megszabadíthatná az embert gonosz tetteinek következményeitől. Mindenkinek magamagát kell megváltania. Buddha nekünk csak az utat mutatta meg, mint lehet mindenki az önmaga megváltója.

106. Miért lehetetlen minden helyettesített megváltás?

Mert igazság az alapelve minden eseménynek, mert nem egy isten önkénye, de szigorú törvényszerűség uralkodik az egész világmindenségben. Hogy az ártatlan a vétkes bűneit magára vehetné, és a gonosztevő kegyelemből tetteinek következményeitől megszabadúlhatna, ez oly balga föltevés,* mely az erkölcsi világrend teljes félreismerésén alapszik. Vétség és szenvedés, érdem és jutalom mindig egyensulyban tartják egymást a mérlegen.

107. Mi által szerzünk érdemet erkölcsi értelemben?

A fogadalomnak gondolatokban, szavakban és tettekben való hű követése által, az ismeret után való búzgó törekvés által, mindenekfölött azonban minden élő lény iránt való igazságosság és jóakarat által.

108. A külső cselekvés, a látható tény-e főképen az, a mi az érdemet meghatározza?

Egyáltalában nem. Semmi külső cselekedet önmagában véve nem bír érdemmel, az érdem főképen a benső indító októl, az akarat tisztaságától függ. A tény csak azért oly fontos, mert az külső, látható jele a benső kedélyállapotnak, a cselekvő akarat irányának és ismeretének.

* Magad vagy az, ki a roszat teszed, magad vagy az, ki azért szenvedsz. A magad megerőltetésével szerzesz érdemet, a magad megerőltetésével fogsz a hibától megszabadúlni. Ugy a bünbe esés mint az üdvözülés egyedül saját tetteidől függ. Senki sem szabadúlhat még más által (Dhammapadám).

109. Világosítsd meg ezt egy példával!

Valaki sok pénzt költhet a testvériség pártolására, a nyomor enyhítésére, vagy közhasznú alapítványokra; de lehetséges, hogy ezáltal üdvössége még keveset vagy mit sem fog nyerni, ha t. i. mind ezt csak azért tette, hogy tekintélyt és tisztességet szerezzen magának az emberek előtt. Az ilyen ember, már ezen életében elveszi jutalmát a tisztességben, melyet ez által elért, és semmi érdemet nem szerez általa. A ki azonban jótékony és áldozatkész azon szándékkal, hogy tökéletesedjék és újjászületése kedvező legyen, az érdemet szerez, melynek gyümölcsét legközelebbi világrajövetelének alkalmával élvezni fogja. Legnagyobb érdemet azonban az szerez, ki jutalomra nem várva sem ezen sem egy későbbi születésében, társlényeivel, csupa szánakozásból, és tiszta, semmi önző indulattal el nem homályosított jóakaratból tesz jót. Az ilyen emberhez közel van a Nirvána és ujjászületése a legmagasabb tündöklő világok között, biztos.

110. Mit kell hát tennünk, hogy magunknak valódi érdemeket szerezzünk?

Az önzést legyőznünk, a roszat kerülnünk és a jót teljesítenünk.

111. Miért kell az önzést legyőznünk?

Mert az önzés minden tévedéseinknek, balgaságainknak és rosz cselekedeteinknek főoka és a jó teljesítésének főakadálya.

112. Mi a jó cselekedet?

Mindaz, a mi azon tiszta szándékból történik, hogy más élő lény javát előmozdítsa és szenvedését enyhítse.

113. Mi a rosz cselekedet?

Mindaz, ami oly célból követtetik el, hogy más élő lényt megsértsen, megkárositson, vagy neki szenvedést okozzon. Továbbá minden önző cselekmény, mely csak a maga javát tartja szem előtt, nem törődve, hogy az által másnak szenvedést okoz.

114. De vannak még olyan önző cselekmények is, melyek senki másnak nem okoznak kárt?

Az ilyen cselekmények sem jóknak sem roszaknak nem nevezhetők. Ha a cselekvő földi javát mozdítják elő, akkor okosak, ha örök üdvét mozdítják elő és tökéletesedését szolgálják, akkor bölcsek. De ha testének vagy szellemének ártanak, akkor balgatag cselekmények azok.

Voltaképen azonban minden önző cselekmény, ne szolgáljon bár kárára senkinek sem, az egyéniséghez való ragaszkodásból származik és ezért ellentétben áll a megváltás czéljával.

115. Vannak-e önmagunk iránt való kötelességeink?

Nincsenek. Az önmagunk iránt való kötelességekről vagy az „önfentartás kötelességé"-ről szóló tan csak az önzés szépítése.

116. Igazságtalanság-e az ellenségnek, a ki nekünk kárt és szenvedést okoz, hasonlóval fizetnünk?

Igen, igazságtalanság, a roszat roszszal viszonoznunk,* s a nemes és tökélyre törekvő emberekhez nem illő. A világi hívő (upászakó), ám keresheti jogát a törvényes úton, de az is gyűlölet nélkül, keserűség nélkül történjék ellenfelével szemben. A bhikshút azonban, ki a világról lemondott, ez nem illeti meg. O a bántalmazót az örök igazságra bizza s neki megbocsát és megsajnálja őt; mert mindenkinek igazságtalanságáért a karma hatása folytán ezen vagy legközelebbi létrejövetelekor lakolnia kell, még pedig annál súlyosabban, mennél inkább vigadoz most és mennél konokabban elzárkozik a jobb ismeret elől.

* Ő engem megcsalt, megvert, tönkre tett. Ki ilyen gondolatokat táplál szívében, annál a gyülölet sohasem fog kialudni. Mert a gyülöletet nem a gyülölet oltja ki; a gyülöletet a nemgyülölés oltja ki, igy van ez a rend öröktől fogva (Dhammapadám).

A haragost győzd le szelidséggel, a roszat jósággal, a fösvényt bőkezűséggel, a hazúgot igazsággal. (Dhammapadám.)

117. A megátalkodott gonosztevőnek rosz cselekedeteiért örök ideig kell-e bünhődnie?

Nem. Semmi időbeli hibának, bármily súlyos legyen is az, nem lehet örök büntetés a következménye.* Igazságtalan és igen kegyetlen világrend volna az, amely ilyesmit megengedne. Az erkölcsi világrend azonban, melyet nekünk Buddha hirdetett ki, az örök igazságon alapszik, és ezért minden rosz cselekedetre csak is a neki megfelelő véges büntetés vár ebben vagy a következő születésekben.

118. Van-e tökéletes vagy föltétlen gonoszság?

Nincsen. Minden földi dolog viszonylagos, minden nagyság csak arányszerü, még az erkölcsi jó és rosz is. Mindkét kifejezés csak az élő lény önzésének nagyobb vagy kisebb fokát jelenti, mely az élet-akaratban és tudatlanságban gyökerezik.

Egyetlen élő lény elől sincs elzárva a megváltás, akár mily mélyen merült legyen is el az önzésben és a tudatlanságban. Mindenki — habár talán az ujjászületésének csak hosszu során keresztül — elérheti az ismeretet és tökéletességet, ha csak akarja. Másrészről pedig egyetlen élő lény sem lehet bizonyos a megváltása felől, legyen bárminő nemes és jó, mindaddig, mig a Nirvánát el nem érte. Addig, a mig az életakaratnak és a tudatlanságnak legkisebb nyoma még megvan, mindig történhetik visszaesés.

* Jutalom és büntetés, érdem és hiba tulajdonkép jelképes, a mi korlátolt, emberi fölfogásunknak megfelelő kifejezések. A világrend voltaképen sem jutalmat, sem büntetést, sem igazságot, sem igazságtalanságot nem ismer. Mindezek a mi saját igaz vagy fonák ismereteinknek, akaratainknak és tetteinknek szükségszerü és természetes következményei. Saját természetünk és a világegyetem törvényeinek helyes fölismerése, s az ezen physikai, erkölcsi és szellemi törvények iránt való engedelmesség: tehát az egyedüli mód a szenvedésektől való megszabadúlásra és az örök békének, a Nirvánának, azon magasztos célnak elérésére, mely túl fekszik minden jó és rosz, hiba és szenvedés, túl minden gondolat és képzelet körén, és kivül áll a végesség minden törvényein és alakulásain.

Mert minden tett ugy a jó mint a rosz, a végesség körében marad és nem vezet abból ki. A Nirvánához egyedül a cselekvéstől való megszabadúlás s az életekaratnak a megismerés* által való teljes legyőzése és nyomtalan megsemmisítése vezet.

119. Tehát pokol és menyország nincs is?

Nincs olyan, a minőt a keresztények, zsidók és mohammedánok képzelnek. Azonban igenis léteznek sötét világok, a kínoknak és kétségbeesésnek világai, melyekbe a megváltó ismeretnek semmi súgara be nem hatolhat. Ott kell a súlyos hibával terheltnek maradnia mindaddig, a mig rosz tetteinek gyümölcsét meg nem emésztette. Akkor aztán jó karmája (érdeme) ismét emberré való ujjászületésre vezérli, mi által alkalom adódik neki az ismeretre és arra, hogy igaz életmód által az üdv ösvényét elérhesse. — Szintugy vannak tündöklő világok, az örömnek világai, hol a jó, de még a megváltásra meg nem érett ember érdemeinek gyümölcsét élvezi. De ha az érdem gyümölcse elfogyott, akkor, mivel élet-akarata s hátralevő karmája még megvan: neki is vissza kell térnie mint embernek, a földre.**

* Ismeret, buddhista értelemben, nem külső értelmi ismeretet jelent, mely az ember jellemére befolyás nélkül marad, hanem jelenti amaz éles áttekintését, a mély fölfogását a világ s az ember rejtélyének, külső és belső tapasztalat alapján, mely a gondolkozásnak és az érzelemnek teljes megváltozását, s egy teljes belső átalakúlást von maga után.

** Az tehát, aki megismerte a négy üdvigazságot, nem fog vágyni sem földi boldogság sem pedig a tündöklő világokban való lét után, hanem csakis a megváltásra, az örök békére. Mert a mig az egyéniség, az „énség“ nincs megszüntetve, addig a szenvedés, a születés és halál sincs megszüntetve. Még az istenek és angyalok is (így nevezhetők a tökéletesebb világokon élő lények) alá vannak vetve a halálnak es ujjászületésnek. De minden ami változandó, szenvedésre van kárhoztatva. Azért mondja a Dhammapadám:

„Jobb annál, mintha a föld egész birodalmán uralkodnánk, jobb annál, mintha az egekben laknánk, jobb még annál is, mintha az egész világmindenség urává (istenné) lennénk, az, ha megtesszük a megszabadulás utján az első lépést.

120. A szülők gonosztettei a gyermekeket sujtani fogják-e?

Nem. Ez ellentmondana az örök igazságnak. Más hibájáért senkinek sem kell szenvednie. Az a babonás előítélet, hogy egy isten az atyák bűneit az ártatlan gyermekeken megboszúlná, az erkölcsi világrend teljes félreismerésén alapszik.

121. De mégis azt tapasztaljuk, hogy a gyermekek testi és szellemi tulajdonságaikban általában szüleikhez hasonlók, hogy jó és rosz tulajdonaikat egészségüket és betegségüket, a gazdaságot és a szegénységet tőlük öröklik. Ez a karma tanát nem látszik-e megcáfolni?

Nem, sőt megerősíti azt. Mert ép azért, mivel b e n s ő v a l ó n k, egyéni jellemünk szüleinkhez hasonló, — lettünk az ő gyermekök. Mert megtestesülésünk pillanatában egy élő lénynyel sem voltunk oly r o k o n t e r m é s z e t ü e k, mint szüleinkkel, ép azért testesültünk meg náluk. Hasonló okok, csak hasonló hatásokat szülnek; a szülők és gyermekek lényének belső hasonlatossága szükségszerűleg kifejezésre fog jutni az ő külsejükben, hajlamaikban és sorsukban.

De egyáltalában nincs „átöröklés", t. i. á t s z á r m a z á s a a testi és szellemi sajátságoknak, a jónak és rosznak, boldogságnak és boldogtalanságnak a szülőkről a gyermekekre azon értelemben, mint azt a materializmus tanítja. Az átöröklés voltaképen egy puszta elnevezése a tudomány előtt megmagyarázhatlan azon ténynek, hogy a gyermekek és szülők között sok tulajdonság közös. Ennek helyes magyarázatát egyedül a karma és az ujjászületések tana adja meg.

122. Hogy magyarázható meg a szülők és gyermekek között gyakran előfordúló k ü l ö n b ö z ő s é g?

Épen e törvény által, mert hiszen, a gyermekek szüleikhez való minden természeti rokonságuk daczára is önálló egyéniségek, saját karmájuk van és ennélfogva a szüleikhez való hasonló tulajdonságaik mellett, sok oly

más tulajdonságokkal is kell birniok, melyek egyedül az övék. Ha épen az utóbbiak jutnak kifejlődésre az életben, akkor úgy látszik, mintha a gyermekek nem is hasonlítanának szüleikhez.

A legerősebb természeti rokonság a szülők és gyermekek között, általában csak a nemzés pillanatában áll fenn; a születéstől fogva minden élőlény saját külön fejlődésének útját követi, mely a szüleiétől sokszor messzire eltér.

123. Mikép egyeztethető az össze, az örök igazsággal, hogy a jónak és igaznak oly gyakran kell szenvednie a földön?

Mert ő még ki nem egyenlített bűneinek következményeit viseli, melyekkel magát korábbi világéletében megterhelte. Ez mostoha karmájának következménye, mely épen most érvényesül.

124. És mikép magyarázható meg az, hogy a rosz és igaztalan gyakran magas tekintélyben áll s élvezi a föld minden gyönyörét?

Ez az ő előbbi világéletétől való érdemeinek következménye, az ő kedvező karmája. Ha azonban érdemeinek győmölcsét már élvezte, akkor ezen vagy legközelebbi ujjászületéseiben gonosztetteinek keserű gyümölcsét is meg fog kelleni kóstolnia.*

* „A gonosz tett nem olyan mint az édes tej, hogy gyorsan megalszik, hanem mint a hamu alatt lappangó tűz. Látatlanul izzik tovább, s aztán egyszerre lángra lobban, hogy a boldogság csalóka épületét, melyben a gonosztevő magát biztosságban véli, elpusztitsa", mondja a Dhammapadám.

A külső életsors egyenlőtlensége e földön, a látszólagos igazságtalanság, mely abban áll, hogy a jó embereket gyakran nehéz szenvedések látogatjak meg, mig a gonoszok dicsőségben és örömben élnek, minden gondolkodó előtt az ujjászületés elkölcsi szükségességét bizonyitja. Hogy e megmérhetlen és csodálatraméltó világépület nem lehet a vak véletlen játéka, hanem törvényszerüleg működő erők következménye; törvényszerűség azonban és kiegyenlítő igazság ugy viszonylanak egy egymáshoz, mint a fizikai és szellemi jelenségek, tehát voltaképen egy és ugyanazok; egyszer belülről, másszor kivülről szemlélve

115. Mire vezet minket ez a meggyőződés?

Ez a boldogtalant azon ismeretre vezeti, hogy szenvedéseért sem isteneket sem embereket, sem a világot, sem a véletlent, sem pedig az ördögöt, vagy szellemeket nem vádolhatja, hanem egyedül önmagát; ez arra a belátásra vezeti őket, hogy minden szenvedésük forrása saját visszás cselekedetük, saját elvakultságuk, s hogy egy gyökeres és tartós segély nem külső eszközökkel, az életföltételek javulásával, hanem egyedül a benső megtérés és az ismeret után való törekvés által érhető el.

A szerencse fiát azonban e meggyőződés igazi szerénységre, állásának és gazdagságának becsületes és jóakaró használatára vezeti. Mert ha nem törekszik érdemét szüntelen gyarapitani, ha kevély és elbizakodott, ha kapzsi és keményszivü lesz, akkor ha az érdem gyümölcsei elfogytak, már ezen vagy legközelebbi életében nyomorult és szenvedő lesz ennek következtében, mig a most megvetett, szegény és alacsony sorsu ember, talán egy örömteljes létnek néz elébe.

126. Öngyilkosság által nem vonhatjuk-e ki magunkat gonosztetteinknek következményei alól?

Nem. Az örök igazság alól senki sem vonhatja ki magát, annak hatálya kérlelhetlen és mindenható s az elől el nem menekülhet senki. Azért áll a Dhammapadámban: „Sem a megmérhetlen világűrben, sem a

— mindez olyan igazság, mely elől a komoly elmékedés és érett belátás nem zárkozhatik el. Aki ezt tagadja, azzal nem vitatkozunk. Aki ezt elismeri, az előtt szükségszerűen következik ebből az, hogy a vétségnek és szenvedésnek, érdemnek és boldogságnak pontosan kell fedezniök egymást. Midőn tehát a jókat szenvedni látjuk, és szenvedésüknek oka nem található jelen életűknek cselekedeteiben, akkor a hibának egy előbbi születésben kell rejlenie. Ahol rosz tulajdonságok mellett jólét és öröm uralkodnak, ott egy előbbi születésből származó érdemnek kell léteznie. Itt nincs kibuvó: aki az erkölcsi világrendet elismeri, ha következetesen gondolkozni képes, akkor annak meg is kell győződnie az ujjászületés igazságáról és valóságáról is.

tenger közepében, sem a hegyszakadások mélységeiben nem találsz helyet, hova gonosztetteidnek következményei elől elmenekülhetnél".

127. Vajon az öngyilkosság jogtalanság-e vagy pedig bün?

Az öngyilkosság, ha az által más emberekkel szemben elvállalt kötelességeinket meg nem sértjük, semmiképen sem jogtalanság, mert minden élő lénynek elidegenithetlen és elvitázhatlan joga van saját életéhez. Az öngyilkosság azonban nagyon balga cselekmény, mert erőszakosan széttépni törekszik az életfonalat, mely a a karma törvényénél fogva szükségszerüleg rögtön ujra összeköttődik még pedig legtöbbnyire kedvezőtlenebb körülmények között, mint a melyektől az öngyilkos elvakultságában menekülni törekedett.

128. Miért kedvezőtlenebb körülmények között?

Mert szenvedésünk egyedül saját tévedéseink és saját hibáink következménye. A mig tehát a tévedés ki nincs irtva és a hiba nincs elenyésztetve, nem lehet kedvezőbb létet elérnünk. A ki ezt megismeri, türelemmel fogja elviselni minden szenvedését és igyekezni fog magának, igaz életmód, őszinte önismeret és jó tettek által annyi érdemet szerezni a mennyit csak lehet, hogy méltó legyen kedvezőbb újjászületésre. De ki a szenvedéstől, mely megtisztításra szolgál, balgán öngyilkosság által akar szabadúlni, az elárúlja, hogy még igen távol van az önismerettől, és hogy nem is iparkodik jóvá és bölcscsé lenni. Vak tudatlanságában elpusztítja a testet, azon tűnékeny és múlandó jelenést, melyet saját igazi lényének vél, s ez által rálép a lefelé vezető sötét ösvényre,* mely őt, ha azt tovább követi, végre a szenvedés és kétségbeesés világainak egyikében való ujjászületésre vezérli.

* Az utóbbi nem vonatkozik egyenlőkép minden öngyilkosra, hanem csak azokra, a kik azért ölik meg magukat, hogy az elkövetett gonosztett szégyenét és büntetését kikerüljék, vagy az a fölötti kétségbeesés miatt, mivel szenvedélyes vágyaik be nem teljesedtek. Vannak azonban olyan öngyilkosságok is, melyek nemes indokokból erednek, péld. abból az indokból kioltani saját

129. Mi az bennünk tulajdonképen ami ujjászületik?

Egyéni élet-akaratunk, tehát a mi erkölcsi jellemünk, a mi egyéniségünk. Ez képezi lényünk magvát és alkot a jelenlegi anyagi test széthullása után, a létező tanhá és karma alapján egy ujat, mely mivoltának pontosan megfelel.

130. Ezen egyéni életakarat vagyis egyéniség nem-e ugyan az, a mit „lélek"-nek neveznek?

Nem, ez nem ugyanaz. A hitet egy „halhatatlan lélek"-ben, vagyis egy egységes, örökös és elrombolhatatlan lényegben, melynek a test csak ideiglenes porhüvelye, a buddhizmus, a lét és az élőlények valódi mivoltának nem tudásán nyugvó tévedésnek tartja.* A buddhizmus nem tanít semmiféle „lélekvándorlást", hanem az egyénnek újjáalakúlását, életakarata (tanhája) és erkölcsi jelleme (karmája) alapján, az anyagi jelenségek világában.

életét, mert az csak teher és akadály az öngyilkoshoz közel álló és neki kedves személyekre nézve, vagy hogy hazájának bukását ne kelljen látnia. Azoknál, akik ezek miatt és hasonló okok miatt válnak meg önkényt az élettől, ebből nem következik náluk az, hogy a lefelé vezető ösvényre ráléptek. Az öngyilkosság azonban alapjában véve mégis csak tévedés, az erkölcsi világrend félreismerése, és ennélfogva következményei sohasem lehetnek kedvezők. Csak az, aki már ez életben elérte a Nirvánát, tehát egy Arahá, aki karmáját teljesen kimeritette, távozhatik e világból önkényt, bármikor. Azonban az ilyen csak a legritkább esetekben fog igy cselekedni, hanem ugy fog gondolkozni, mint Sáriputtó: „Nem óhajtom a halált, nem vágyom az élet után; bevárom mig elérkezik az óra, mint egy szolga, aki bérét várja. Nem óhajtom a halált, nem vágyom az élet után; bevárom mig elérkezik az óra, tiszta öntudattal és éber szellemmel". (Milinda-Pánha.)

* Azon annyira elterjed hit, hogy benünk egy „halhatatlan lélek" vagyis bizonyos egyéni, öntudattal megajándékozott, minden mástól különböző teremtett vagy lett és azért mégis örökkévaló lényeg létezik, főképen a személyes örök fönmaradás önző vágyából származik. Ezen előitélet tehát az elvakúlt életakarat folyománya és azért azon „tíz bilincs" közül való, melyek az embert a léthez láncolják és a megváltást megakadályozzák.

131. Talán az „Én“ azonos a lélekkel?

Nem. Az „Én“ szintén nem maradandó valóság, nem anyagtalan *állag*, hanem az öt khandhó egyesüléséből származó *állapot*.

132. Mi az öt Khandhó?

Az élő lénynek ötféle, részint magasabb, részint alsóbb rendü alkateleme és ereje, ugymint: a testi tulajdonságok; az érzékszervek által közvetített képzeletek; a fogalmak; a szankhárók, t. i. a veleszületett értelmi és erkölcsi hajlamok, vonzalmak és idegenkedések stb.; végre az öntudat. Az öt közül egy sem, sem az öt mind együttvéve nem azonos a lélekkel; azonban mihelyt a tanhá és karma által egy élő, egyéni lénnyé egyesülnek, az „én“ képzeletét szülik: t. i. minden élő lény magát a világtól és más élő lényektől öntudatában különbözőnek fogja fel.

E személyes „Én“ a halál által mindannyiszor elenyészik s minden születésben más.

133. E szerint tehát azon lény, mely ujjászületik, más mint a mely meghalt?

Annak, aki még a tudatlanság állapotában van, aki a személyes „Én“-tudatot az ő valódi lényének fogja föl, igy látszhatik ez. A megismerésre jutott azonban tudja, hogy az ő valódi, a tűnékeny látszaton túl terjedő lénye az ő karmája és tanhája, a mindenkori „Én“-tudat pedig oly fáklyához hasonló, melyet a vándor az éjjeli vidéken meggyujt, hogy útjára rátalálhasson.

Belátni azt, hogy voltaképen az egyénnek más egyénekre nézve ellenséges szükségletei és kivánságai azok, amik a világ összes szenvedéseit okozzák, hogy ennélfogva az egyéni akarat és törekvés egész természetében visszás és áldatlan, és a legjobb, ha az egyeniségről önként lemondunk — ezt nevezik az ismeret utján tett nagy, sőt legnagyobb lépésnek.

De az emberek egyéniségöket minden áron fön *akarják* tartani, innen van azon vallások nagy tekintélye, melyek az egyén fönmaradását igérik, innen van a soha véget nem érő küzdelem a létért, innen mind az a szenvedés, mind az a nyomor, melylyel az élet telve van, innen a megváltás nehézsége.

Ha már nincs reá szüksége, kioltja azt, hogy egy későbbi, új vándorlása alatt más fáklyát gyujtson meg.

Igy, bár változhatik az „Én“ öntudata, de ugyanazon egyéni lény az, aki egyik születésében a jót vagy rosszat teszi és újjászületésében tettének gyümölcseit élvezi.

134. Meddig él az egyén mindig uj és uj megtestesülésekben tovább?

Amíg a teljes ismeret és erkölcsi tisztaság, az innenső Nirvána nincs elérve. Akkor utolsó testének halálával nyomtalanúl kialszik a tulsó Nirvánában (a Parinirvánában).

135. Mi a Parinirvána?

A Parinirvánáról nem alkothatunk magunknak fogalmat; az túl terjed minden ismereten, túl minden fogalmon. Az sem mondható, hogy létezik, az sem, hogy nem létezik, mert a l é t n e k semmiféle alakja nem alkalmazható a Parinirvánára.

„Létezik, tanítványaim, egy hely, a hol nincsen sem föld, sem víz, sem tűz, sem szél, sem térvégtelenség, sem idővégtelenség, sem lét, sem képzelet, sem nemképzelet, sem e világ, sem más világ. Ott nincsen sem keletkezés, sem elmúlás, sem halál, sem születés, sem ok, sem hatás, sem változás, sem szünet. —

Létezik, tanítványaim, egy a mi születetlen, keletkezetlen, nem lett, nem alakúlt. Ha ez nem léteznék, akkor a letteknek, a keletkezetteknek, az alakúltaknak világából sem volna kivezető út.“ Ezt mondja a Mester az Udánamban. A ki ezt fölfogni képes, fogja föl.

136. Mint van az, hogy korábbi életfolyamainkra mi nem emlékszünk?

Mert a földi káprázatok által el vagyunk vakítva, mert szemeinket a tudatlanság fátyola eltakarta, mert minden erőnkből az egyéniséghez ragaszkodunk és ezért előttünk tulajdon magasabb természetünk épenséggel nem, vagy csak igen tökéletlenül válik ismeretessé.*

* Az emlékezet lényünk tünékeny alkatrészéhez, a khandhókhoz tartozik, a melyek összeköttetése fölbomlik a halálban. Ez tehát a következő születésbe át nem vihető, ép oly kevéssé,

Mi testünkkel a kötelékeknek, vagy bilincseknek azon állapotában élünk, melyből azok, kik a megváltásra törekednek, épen szabadúlni iparkodnak. Létünk az álmokhoz hasonlít.

137. Világosítsd meg ezt egy hasonlattal?

Éjjelenként álmaink vannak. Ezekben majd koldusok, majd királyok vagyunk, egyik álmunkban foglyok, szegények vagyunk, szenvedésektől és veszélyektől fenyegetve; a másikban mint a szerencse gyermekei örvendezünk. Mégis mindig ugyanazon „Én“ az, mely az álomban ezen alakokat ölti.

Továbbá: Az álomban, melyet egy éjjel álmodunk, nem emlékszünk vissza, hogy már azelőtt is álmodtunk. De az ébrenlévő sok éjszakának álmaira emlékezik. Épen ez az eset forog fön különböző életfolyamainkra nézve is. Mindig ugyan azon egyeniség, ugyan azon „Én“ az, mely megváltozott alakban ujjá

mint szerzett tudományos ismereteink vagy művészeti ügyességeink. Az aggok, kiknek agyvelejük elgyengül, nem feledik-e el gyakran éleményeik nagy részét már a halál előtt? Hogyan maradhatna meg tehát az emlékezet, midőn az agyvelő a halállal teljesen fölbomlik és az ujjászületésben helyébe egy teljesen új kerül? A végés, az egyéni öntudat fáklyája mindig csak a jelenben való útat (a mindenkori megtestesülésben) világítja meg: az nem nap, mely egy egész világrendszerre elárasztja sugarait. Ennek dacára mind az, a miért törekedtünk, szenvedtünk, a mit tapasztaltunk s a mit a szó magasabb éltelmében tanultunk, nem veszett kárba, mert tapasztalataink és tudásunk összesége, mint akaratirány szürődik le, mint fokozott öntudat- és ismeretképesség s legközelebbi születésünk alkalmával, mint velünkszületetett tehetség jut érvénye.

Aki azonban azt vetné ez ellen, hogy a visszaemlékezés hiánya az ujjászületés nem létezését bizonyítja, az gondolja meg: hogy a fogamzástól a születésig senki sem bir öntudattal, de azért senki sem tagadhatja, hogy ezen idő alatt már egyéni életet élt. A legtöbb ember öntudatos visszaemlékezése egyáltalában a harmadik vagy negyedik évvel ébredez föl, kevesen képesek előbb egyetlen egy eseményre is homályosan visszaemlékezni. És a gyermekkornak ép ezen teljesen elfeledett első eseményei s benyomásai mily fontosak a mi későbbi életünkre, értelmünk és jellemünk irányára!

születik; minden egyes születés ezen egyéni életakaratnak egy álma, mely majd rettenetes, majd örvendetes. Mig egy ily élet-álomban vagyunk nem emlékszünk előbbi élet-álmainkra. De az értelmileg és erkölcsileg tökéletes ember, egy Buddha vagy Arahá nem álmodik többé. Ő az ébrenlévő és korábbi születéseire visszaemlékezik.*

Ezen ismeret azonban csak akkor áll be, ha a „tíz bilincset“ teljesen leráztuk és a léttől való végleges megszabadúlást elértük.

138. Melyik a tiz bilincs?

1. A tévhit, mintha az Én, az egyéniség vagy a lélek halhatatlan volna.
2. A kétely az iránt, hogy létezik erkölcsi világrend és út a megváltásra.
3. Az a babona, hogy külső vallásos cselekvények, imák, áldozatok, szentbeszédek hallgatása, ereklyék tisztelete, búcsuk és egyéb szokások és szertartások megváltásra vezetnek.
4. Az érzéki szenvedélyek és vágyak.
5. Gyülölet, roszakarat a társlények iránt.
6. A földi élet szeretete.
7. Vágyakozás jövő élet után az égben vagy paradicsomban.
8. Büszkeség.
9. Értelmi fönhéjázás.
10. Tudatlanság (avidsá).

* A budhizmus azt tanitja, hogy az öntudat az egyénnek mindenkor csak azon oldalait világítja meg, melyek épen az illető születésben jutnak kifejlődésre, tehát semmikép sem meriti ki az egyéniség mélységét; hogy ellenben az épen elért fejlődési fok korlátolt „én“ tudata mellett még egy egyéni-öntudat is létezik, amely a végigfutó fejlődési fokozatok egész sorát felöleli, hanem mintegy lappangva marad, és csak a Nirvána elérésével lép működésbe, midőn már a vágy, a roszakarat és tévhit, amelyek kifejlődését megakadályozták, nyomtalanul meg vannak semmisítve.

139. Megbánás és vezeklés nem segítenek-e szintén a tökéletesedésre és megváltásra?

Igen, de egyedül megbánás és vezeklés által mi sem érhető el, mert az örök igazság mit sem enged elalkudni, elkérni, vagy elcsavarni.

A megbánásnak csak annyiban van haszna, amennyiben hibáink élénken érzett megismerését magában foglalja s bennünket arra sarkal, hogy az igazságtalanságot és szenvedést, melyet másoknak okoztunk, minden erőnkből ismét tegyük jóvá. Azonban tétlen bánkódás és siránkozó töredelem egészen haszontalan.

Szintugy haszontalan minden külső vezeklés,* vagyis valamely büntetés fölvállalása, önkínzás és több e féle. A buddhista igazi megbánása az üdv útjára való bátor lépésben, igazi vezeklése pedig az önzés, a vágyak és szenvedélyek elnyomásában áll.

140. Azt tanította-e Buddha, hogy csak az ő vallásának hívei érhetik el a megváltást?

Nem. Buddha kihirdette az erkölcsi világrend, az örök igazság uralmát, ez pedig nem kérdi ki mit hisz, vagy nem hisz. A cselekedet, a belső érzelem, és tiszta vagy rosz akarat az, a min a dolog megfordúl! Minden lény elveszi jutalmát a mint megérdemli, akár buddhista legyen az akár nem. Elérhetik tehát máshitüek is a megváltást, csakhogy nekik sokkal nehezebb az, és a veszély, hogy célt tévesztenek, igen nagy.

Olyan ez, mint amidőn valaki hamis útmutatót követ. Hosszú bolyongás után, keresztül-kasul mocsarakon, sivatagokon, erdőkön, hegyeken és folyóvizeken végül talán mégis célhoz fog jutni. A ki azonban a valódi útmutatót követi, annak csak egyenesen kell mennie és az ösvénytől le nem térnie, hogy gyorsan és könnyen érjen célt. A valódi útmutató azonban egyedül Buddha.

* Sem sanyargatás, sem a haj lenyirása, sem imádkozás, sem böjt, sem vezeklés, sem szegénységben való életmód nem tisztitja meg azt, ki vágyait le nem győzte.

Mit ér nyirott fejed, mit rongy-kötősöd, te balga? Bensődben gonoszság lakik, csak külsőd szinleli a szentséget (Dhammapadám).

141. Mikép viselkedik a buddhizmus máshitüekkel szemben?

Azt parancsolja, hogy minden embert, legyen az bármilyen fajtáju, nemzetiségü vagy vallásu is, testvérünk gyanánt tekintsünk, minden másvallásu egyén meggyőződését tiszteljük, sőt még minden vallásos doldokról való vitatkozást is kerüljünk. A buddhizmus tanát a legtisztább türelem szelleme hatja át;* elterjedéseért vér soha és sehol nem folyt, soha, a merre uralomra jutott, a másvallásuakat nem üldözte sem el nem nyomta. A ki megismerni vagy hallani nem akarja az igazságot, az csak önmagának árt ezzel; ennélfogva az iránt szánakozással nem pedig gyülölettel viseltetnek a buddhisták.

* Midőn ezelőtt valami negyven évvel a francia (katolikus) hittérítők Sziám királyától engedélyt kértek az iránt, hogy az országban letelepülhessenek; a király a legnagyobb készséggel megadta ezt, sőt még egy fekvőséget is átengedett a hittérítőknek, miközben a legjobb eredményt kivánta nekik. Ezen eredmény ugyan elmaradt azonban a hittérítők más módon kerestek keresztény hitbuzgóságuknak müködési tért, amennyiben egy közelükben fekvö buddhistatemplomban a képeket bemocskolták. Amint a falu lakói, a kiknek birtokában volt a templom, panaszt tettek e miatt a királynál, ez nekik azt a tanácsot adta, hogy engedjenek mint okosabbak, helyezzék máshová Buddha szobrait; hiszen azok ugyis csak emlékjelek és minden vitától álljanak el; mert vallásukban sokkal fontosabb dolgokról van szó, mint a vandalokkal való nyomoruságos civódásokról.

Mikor az ujabb időben az angol protestáns hittérítő, Edkins, fölkeresett Kinában egy hires buddhista zárdát, az apát barátságosan fogadta öt, sőt ajánlkozott, hogy egy keresztény templom épitése céljára a zárda fekvőségéből egy részt ingyen átenged.

Hasonló példák az ó- és ujkorból százával sorolhatók föl. Keresztény hitszónokok az ilyen nemes és előitéletnélküli magaviseletet a vallási ügyekben „megrovandó lanyhaságnak“ nevezik; de a buddhisták meg vannak győződve arról, hogy igy cselekedni megfelel ama jóakaratnak, melyet minden élö lény iránt szavakban és müvekben tanúsitaniok kell, s melyet vallásuk magasztos alapitója kötelességükké tett.

142. Sokan a buddhisták szelid gondolkozásmódjában csak gyengeséget látnak. Igaz-e, hogy a buddhizmus a tetterőt bénítja?

Azok előtt, a kik el vannak vakúlva, úgy látszhatik ez; mert a buddhizmus igenis bénítja a nyers állatias tetterőt, a mely a birtok és élvezet után való szenvedélyes törekvésben, a létért való vad, könyörtelen harczban nyilvánúl, miután azt tanítja, hogy az anyagi haladás és külső művelődés útján az üdv nem érhető el, hanem egyedül az értelmi és erkölcsi fejlődés által. Azonban mindezek daczára a buddhista nem él küzdelem nélkül. Csak a kűzdtér változott — a külvilág helyett most a saját keble az, és habár a világgal békében él és ennélfogva látszólag tétlenül van: összes magasabb és nemesebb erői megfeszítésével szakadatlanúl kűzd a buddhista szívének önző törekvései s érzékeinek ingere ellen. Ez a valódi buddhista tettereje — és e harcz nehezebb, nemesebb, magasztosabb, és az emberiségre áldásosabb, mint az összes hódítók és királyok harcai s győzelmei, a miket a világtörténelem ismer.

„Az az ember, a ki önmagát legyőzi, nagyobb, mint a ki ezerszer ezer ellenséget győz le a csatában. Bizony, a győztesek között ő a legnagyobb.“ (Dhammapadám).

143. A Nirvána eléréséhez ima, áldozat és vallásos cselekvényeknek megtartása szükséges-e?

Nem, imák és áldozatok a szó tulajdonképeni értelmében a buddhista vallásban nem léteznek. Azonban a bölcs mondatok elmondása vagy a szent iratok olvasása, a szentbeszédek hallgatása s több e féle, ha igaz áhítattal történik, fölötte becses; mert a hívő bátorságát a kisértés órájában fölemeli és erősíti, saját erejébe és a tanba vetett bizalmát megszilárdítja és benső összetartását elősegíti. Minden külső vallásos cselekvénynek ez a célja. A világi hívekre nézve ez fontos és nélkülözhetlen, hogy őket mindig az élet valódi jelentőségére emlékeztesse, hogy a világ csábjaitól érzékeiket elfordítsa és a legmagasabb czélt mindenkor szemük elé állítsa.

A ki azonban már rálépett a megváltás útjára, és csakis az értelmi fejlődésnek és öntökéletesedésnek él, annak ily segédeszközökre többé nincsen szüksége.*

144. Követeli-e a tan Buddha és tanítványai képeinek, szobrainak vagy ereklyéinek tiszteletét?

Nem. Buddha azt tanította, hogy ilyféle cselekvények a megváltás elérésére mit sem használnak, de annál könnyebben vezetnek babonára és tévelyre.

145. Miért hintenek azonban a buddhisták mégis virágokat a Buddha szobrok alá és miért égetnek azok előtt tömjént?

A világi hívek teszik ezt, hogy egy látható, külső jellel adjanak a Világmegvilágosító iránt érzett tiszteletöknek és hálájuknak kifejezést. Az európaiak is helyeznek koszorúkat nagy férfiak emlékeire vagy virágokat szeretett halottaik sírjaira. Ez a szokás tehát nem elvetendő; mindazonáltal ha netalán valaki azt hiszi, hogy ezzel különös érdemet szerez, vagy épen a megváltást éri el — az tévedésben van.

146. Vannak-e csodák?

Egy, a szó szoros értelmében vett csoda, a természeti törvényeknek valamely emberfölötti lény által való önkényes megdöntése vagy elferdítése volna. Ilyesmi nem fordúlhat elő. A buddhizmus azt tanítja, hogy minden megtörtént dolog kivétel nélkül törvényszerü. Ezen törvényszerűségnek, maguk a legmagasabb istenek is alá vannak vetve.

147. De hiszen olyan tüneмények és események is léteznek, a melyek előttünk megfejthetetlenek?

Igen, ilyenek nagy számmal léteznek. Ezek

* Szívből jóindulatunak, igaznak és kegyesnek lenni a legmagasabb fokú vallásosság. Aki ezt tudja, az előtt minden külső szokás és dogma csak mankó gyanánt tünik fel azon megbénultak számára, kik nem képesek a maguk lábain járni. Sajnos, az emberek legnagyobb része rá van szorúlva ilyen szellemi és erkölcsi mankókra. De a felszabadúlt szellemű ember elveti azokat, mihelyt érzi az erőt magában, útját külső segély nélkül tovább folytathatni.

olyan természeti törvényeken alapúlnak, melyek előttünk még rejtve vannak, Buddha előtt azonban egész törvényszerűségökben ismeretesek.* Az ilyen tüneményeket és eseményeket tehát csak képletesen szabad csodáknak neveznünk.**

148. Mi a legfőbb különbség Buddha tana és más vallások között?

A buddhizmus tanítja a legmagasabb jót és bölcseséget személyes isten nélkül; a legmagasabb ismeretet kinyilatkoztatás nélkül; az erkölcsi világrendet és igazságos kiegyenlítést, mely a természet és a mi lényünk törvényeink alapján szükségkép beteljesedik; az egyén fönmaradását halhatatlan lélek nélkül; az örök boldogságot térbeli mennyország nélkül; az üdvözülés lehetőségét, helyettesítő üdvözítő nélkül; a megváltást, melynél mindenki a saját megváltója, s a mely imák, áldozatok, vezeklési gyakorlatok és külső szertartások nélkül, fölszentelt pap nélkül, szenttéavatás nélkül és isteni kegyelem nélkül önerőnkből kivívható és már ez életben, itt e földön elérhető.

149. Mi az egész tan szelleme és magva kevés szóba foglalva?

Törekvés megszabadúlni az egyén bilincseitől, az értelmi, erkölcsi és fizikai kötelékektől; törekvés az

* Midőn Kevattó, a nalandák közül való híve, arra kérte Buddhát, hogy tétessen tanitványaival egy varázshatalmú csodát a nalandák megtéritése céljából, mint a vallásalapitóknál szokásos, a Magasztos azt válaszolta: a varázserejü csodákat és jóslásokat elitélem és megvetem. Én és tanitványaim csak a tanitás csodáival szerzünk híveket.

** Az afrikai néger vagy az amerikai indián előtt pl. a távirda csodának tünik föl, mig mi ismerjük azon természeti erőket és törvényeket, a melyeken alapszik. De mint a vadember a távirdával szemben, ép abban a helyzetben van a tudatlan hindu és európai azon tünemények és események tekintetében, melyeknek okát adni nem tudja. Ilyenkor könnyen csodát hisz. Az ember hitének nagysága majdnem rendszeresen megforditott viszonyban áll az ő értelmiségével. Mennél csekélyebb ez, annál nagyobb amaz.

anyagi lét semmiségétől és szenvedéseitől való megváltásra, és az igaz útasítás e cél elérhetésére.*

150. A tan szelleme s magva nem pessimistikus-e?

Se nem pesszimisztikus, se nem optimisztikus. Ugy a pesszimizmus, mint az optimizmus — szélsőségek, ennélfogva egyoldaluak és messzire vannak az igazságtól. Buddha azt az igazságot tanította, ami ezek között van. Az egyén élete semmit sem érő, nyomorúságos, tévelyekkel, csalódásokkal, testi és szellemi fájdalmakkal van telve, s már a születés által a halál martalékául van odadobva. Ez az igazságnak pesszimisztikus oldala. De mi nem vagyunk arra kényszerítve, hogy ezt a létet, minden időn át folytassuk, ha ez már többé nekünk nem tetszik. A megszabadúlást és megváltást kiküzdhetjük saját erőnkből. Ez — de csakis ez — jogosíthat az optimisztikus fölfogásra.

A buddhisták, de különösen a bhikshúk hangulata egyáltalában nem lehangolt. A földi szenvedések és

* Tanítványaim! A hogyan a világtengert mindenütt áthatja a só íze, ugy hatja át e tan és tétel minden mondatát a megváltás szelleme. (Csullavagga).

Az élet-akarat a legrosszabb minden betegség között, az egyéniség a legnagyobb baj. Aki ennek fölismerésétől át van hatva, az a Nirvánában látja a legnagyobb boldogságot.

Azt az üdvös tanácsot adom mindnyájatoknak, kik itt összegyültetek: tépjétek ki az életösztönt gyökerestül szíveitekből, nehogy a halál istene (Máró) ujra és ujra összetörjön titeket, mint a vihar a nádszálakat.

Akit az életösztön eltöltött, az olyan mint a vad a húrokban. Azért a bhikshu győzze le az életkedvet és csak a szenvedélytelenség után törekedjék.

A böles nem a láncokat, nem a kötelet tekinti bilincseknek, hanem a gazdagságot, a drágaköveket, a nőt és gyermekeket, mind azt, ami őt a világias élethez csatolja. Elhagyja tehát azokat minden örömeivel és fájdalmaival együtt.

Add fel ami mögötted maradt, add fel amit neked a jövő igér, mondj le a jelen által nyujtott élvezetről, ha a túlsó partot (az élettengerének) el akarod érni. Ha magad szellemileg egészen megszabaditottad, nem válsz újra a születés és halál martalékává. (Dhammapadám).

világfájdalmas érzelmek felett épenséggel nem panaszkodik. Ő komolyan fogja fel az életet, de benseje derűvel és biztossággal teljes, meg nem tévelyítve követi az üdvösség útját, mely azon célra vezeti, a hol minden szenvedés és tévely véget ér. Az ő élete a világiasan gondolkozók s az elvakúltak előtt nélkülözésekkel teljesnek és örömtelennek látszhatik, ő maga azon tudatban, hogy a tökéletesség és megváltás útján van, növekvő szenvedélytelenségben és az igazság tiszta ismeretében azt a boldogságot élvezi, mely minden érzéki élvezetet messze fölűlmul.*

* Ki a komoly elmélkedések értékét fölismerte, az valódi boldogságát azokban találja. Örvend a kiválók tudományának.

Ne törekedj a világ hiúságai után, ne egy szeretettel és gyönyörrel teljes élet után. A gondolkozó embernek gyöngyörüsége teljes.

Jó az erdő magányában lenni. Hol a világfi, ki az érzéki gyöngyöröket hajhássza, mi örömöt sem lel, ott ez az olyanok számára virúl, akik szenvedélyeiket legyőzték.

Az a bhikshú, ki igaz ismerettel bir, még az egek örömeit sem kívánja. Csupán a vágyaknak és vonzalmaknak legyőzésében találja a valódi boldogságot.

Boldogok, akik nem gyülölnek. Éljünk tehát azok között, akik minket gyülölnek, gyülölettől menten.

Boldogok a tiszták, éljünk tehát a tisztátalanok között tisztaságban.

Boldogok, akik vágyaktól mentek. Éljünk tehát a sóvárgók között vágyak nélkül.

Boldogok, akik semmit sem neveznek magukénak. Olyanok ők, mint a tündöklő istenek, kik boldogságból élnek.

Egészség a legdrágább kincs, megelégedés a legnagyobb gazdagság, egy hű barát a legjobb rokon, Nirvána a legmagasabb boldogság.

Édes a magány és a szív békéje; édes megszabadulva lenni minden félelemtől és vágytól; édes az ital a szent tan serlegéből.

A kiválókat látni öröm, azokkal együtt élni boldogság. Csatlakozz tehát a bölcsek, az értelmileg magasan állók, a tudósok, a türelmesek, a szenvedélytelenek, a kiválók közé. Élj mindig társaságukban, mint a hold a csillagok társaságában. (Dhammapadám).

151. Mind ezen tanok a szent könyvekben (a három Pitakámban) vannak följegyezve?

Ezek és sok más, mit nekünk Buddha kihirdetett.

152. A szentiratokat Buddha maga adta-e ki vagy irta-e le?

Se nem maga Buddha, se nem azon bhikshuk kik közvetlen tanítványai voltak. Akkor nem volt Indiában szokás a vallásos vagy bölcseleti igazságokat leírni. Azokat az oktatók a tanúlóknak szóval adták elő és szakadatlan ismétlés által vésték emlékezetükbe a legszabatosabban szóról-szóra, tételről-tételre. Ily módon terjedtek azok nemzedékről-nemzedékre tovább.* Ez történt a Gótamó Buddha tanával is. Csak több évszázaddal Buddha halála után irták le a szentiratokat pálmalevekre azon alakban a mint jelenleg előttünk feküsznek az ötszáz Thérónak (a testvériség legöregebbjeinek) pátaliputtai harmadik nagygyülése után Aszókó király uralkodása alatt.

153. Ki volt Aszókó király?

India leghatalmasabb uralkodóinak egyike. Ő a mi időszámításunk előtti 259-től a 222 ik évig uralkodott, szintén megtért a Megvilágosodott tanára és törekedett azt elterjeszteni az egész föld kerekségén. Még ma is mutatják a kőlapok, melyre Buddha erkölcsi rendszabályait fölvésette Aszókó király működését, és neve minden buddhista előtt a legnagyobb kegyeletben áll.

* Az ind brahmánok bámulatos emlékezőtehetsége felől, valamennyi európai tudós, ki az ind nyelvvel és bölcsészettel foglalkozik egyformán említést tesz. Müller Miksa e téren a most élő legnagyobb tekintélyek egyike, irja, hogy ha valamennyi irott és nyomtatott brahmán könyv egyszerre megsemmisülne, a Szentiratokat ennek daczára szóról-szóra, és betüről-betüre könyen helyre lehetne állitani a brahmánok segélyével, kik azokat könyvnélkül tudják, mert a bráhmánoknál még ma is szokásban van, hogy a tanitó a maga tudományát szóbelileg közli tanitványaival.

154. Létezik-e esotericus buddhizmus, t. i. buddhista titkostan, a mi le nem iratott, hanem csak hagyomány útján maradt meg az Arahák között?

Nem létezik. Buddha semmiféle titkos tant nem hirdetett ki, hanem a „megszabadúlás útját mindenki számára"; és ő a brahmán titkolódzásokat, mysticismust, okkultizmust, esorterismust, a babonáknak és tévedéseknek eme búhelyeit, elvetette. Csak midőn a buddhizmus egész Indiában elterjedt s Chinába és Tibetbe is elhatolt, keletkeztek a tiszta tan mellett brahmán elméletek behatása alatt titokszerü ábrándos világ- és tanítási rendszerek is, melyek az eredeti buddhizmus elkorcsosodásául tekintendők.*

155. A szentkönyvek csak tiszta igazságot tartalmaznak-e?

Mindaz, a mit a szentkönyvek a vallásról, az élet szenvedéseiről, az erkölcsi világrendről és a megváltás útjáról tanítanak, az tiszta igazság. E mellett azonban egyes téves dolgokat is tartalmaznak.

* Midőn Ananda a haldokló Buddhától kérdezte, elköltözése előtt vajon nincsenek-e még, valamelyes utolsó kinyilatkoztatásai tanítványai számára, azt felelte a Tökéletes:

„Hogyan gondolod ezt Anandó? Ilyesmit vár tőlem a testvériség? Én nektek az igazságot hirdetem ki anélkül, hogy exotericus és esotericus tan (közönséges és titkos tan) között különbséget tettem volna. Én nem hasonlitok azon csukott kezü tanitókhóz (a brahmánokhoz), kik a legjobbat a maguk részére tartják meg."

Magyarázatul meg kell itt jegyeznünk, hogy a számos brahmán szekták vezetői az ő legmagasabb ismereteikben nem minden tanitványukat szokták részesíteni, csupán néhány kiválasztottat közülök, nem ritkán egyedül azt, és pedig már csak haláluk órájában, akit a szekta vezetésére utódjaikul kiszemeltek. Abból a határozott elutasításból melyben Buddha Anandót e tekintetben részesítette, kétségtelenül következik, hogy a Tökéletes semmiféle titkos tant nem hirdetett ki, és mindaz, amit némely állitólagos beavatottak ezen irányban, mint esotericus vagy titkos buddhista tant terjesztenek, későbbi idők találmánya.

156. Tehát Buddha tévelyeket is tanított?

Nem. Egy Buddha tévelyt, igaztalant vagy hamisat nem tanít. Hanem a lefolyt évezredek alatt fölvétettek a Pítakákba egyes olyan könyvek és elvek, a melyek tulajdonképen oda nem tartoznak és ezek némelyikében tévelyek fordúlnak elő.

157. Minő könyvek vagy elvek azok?

Olyanok, melyek a világ keletkezéséről, a föld alakjáról és mivoltáról, röviden: természettudományi dolgokról tanítanak.* Ezek mellett olyanok, a melyek mysztikus és okkultista tartalmuak. Ezen elvek könnyen fölismerhetők, hogy későbbi becsúsztatások, mert a tan alapigazságaival ellentmondásban állanak.

Ezen csatolmányok nem a Buddha szavai és azokat egy buddhista sem kőteles elhinni.

* A buddhizmus nem kiván természettudományt tanítani, neki a dolgoknak nem külső jelenségével, de belső lényegével van dolga, ezért is a tudománnyal sem ellenséges sem tőle függő viszonyban nem áll.

A képzett buddhista a természettudományokkal szemben teljesen előítélettől ment álláspontot foglal el, vizsgálja annak gyümölcseit a vallásos gondolkozás befolyásától menten, és átveszi tanába azokat, melyek előttc a leghelyesebbeknek látszanak. Az európai tudósok ezért a buddhista tartományokban is mindig szives fogadtatásra és készséges meghallgatásra találnak.

A buddhista tudja azt, hogy a tudomány, mint minden földi dolog, változó, folytonosan halad és manapság sok oly nagy és hasznos dolgot lehet tanulni, amit Buddha korában még nem tudtak; másrészről azonban bármennyire haladhatnak akármikor is a tudományos buvárlatok, semmi sem födözhető fel, a mi Buddha szavainak ellentmondana. Buddhista fölfogás szerint a tudomány földi testvére az örök igazságnak. A tudomány földeríti elménket és fogékonnyá teszi magasabb megismerés iránt; az örök igazság azonban, a mit Buddha kihirdetett, megvilágosodásra és megváltásra vezet.

Aki teljesen megismerte és megértette a négy üdvigazságot, az kétségkivül nélkülözheti a tudományt, mig a legsokoldalubb képzettségü tudás is a magasabb ismeretek szempontjából, még mindig a n e m t u d á s h o z (avidsá) tartozik, mert az a szenvedéstől és az ujjászültéstől való megváltásra vem vezet.

158. Ha minden a mi keletkezett, mulandó: Buddha tana is el fog-e enyészni?

Buddha tana, mig a világ világ lesz, s o h a el nem enyészik, mert az ő szelleme maga az örök igazság, az ment be a szó és fogalom földi alakjába és az kelt életre a Világmegvilágositó személyében.

Az ő k ü l s ő a l a k j a é s k ö n t ö s e azonban változandó; minden évezredeket számláló emberöltő után egy új Buddha születik, ki a szenvedésről és megváltásról való tant a maga korához illő köntösben hírdeti ki.

A KIVÁLÓK TESTVÉRISÉGE (SZÁNGHÓ).*

159. Mit értünk a kiválók testvérisége alatt?

A kiválók testvérisége alatt mindazoknak az egyesületét értjük, akik mint Buddha igazi tanitványai és követői a világot elhagyva, a megszabadulás és megváltás nyolcágu magasztos ösvényére ráléptek.

* „Szánghó" szó itt a „kiválók testvérisége" kifejezéssel fordíttatott le, ámbár e fordítás a vele jelzett fogalomnak csak igen tökéletlenül felel meg. Szánghó testvéri egyesülete minden bhikhsúnak vagy szamánnak: az az Buddha valódi tanitványainak és hiveinek. Azonban sem bhikshúnak: sem szamánnak nincsen megfelelő jó magyar fordítása. Bhikshú szószerint „koldust" jelent. A bhikshúk azonban semmikép sem azon európai modern értelemben vett koldusok, a mely szerint e szónak lealacsonyító és megszégyenitő jelentése van. Számanó ellenben oly embert jelent, ki az értelmi fejlődés céljából minden világias élvezettől megtartoztatja magát, tehát egy magasabb értelemben vett aszkétát. Bhikshút talán legcélszerűbb és legegyszerűbb lett volna általában koldulóbarátnak fordítani, mint az a szöveg némely helyein történt, azonban még itt is lehet félreértéstől tartani, mert a bhikshúk nem a keresztény értelemben vett koldulóbarátok, amennyiben ők engedelmességi fogadalmat főnökeikkel szemben nem tesznek. Bhikshút pedig épen „pap"-pal visszaadni, mint némely európai tudósok tették, semmikép nem helyes, miután a buddhista bhikshúk sem fölszentelve nincsenek, sem pedig papi előjogokkal nem bírnak. Tehát nem maradt más hátra, mint ugy segíteni magunkon, a hogyan itt történt, miután a bhikshúk és szamánok a szentkönyvekben is gyakran árijáknak, nemeseknek vagy kiválóknak nevezvék, ami lényüknek,

160. Ki van följogositva belépni a testvériségbe?
Minden ember tekintet nélkül fajra vagy szinre, rangra, állapotra és nemre, ha csak kijelenti szilárd elhatározását az iránt, hogy ezután egyedül a megváltásra törekszik és a szabályokban fölhozott fölvételi akadályoktól ment.

161. Kiket zár ki a szabály a fölvételből?
Minden ragályos és gyógyithatatlan betegségben sinylődőt; 12 éven aluli gyermekeket; rabszolgákat és jobbágyokat, a mig szabadságukat jogos uton el nem érték; minden hatóságtól üldözöttet, mig a vád alól fölmentve nincsenek, vagy büntetésöket ki nem állották; adósokat, mig kötelezettségeiket nem teljesitették; a katonákat és hivatalnokokat a mig szolgálatban állanak és a kiskoruakat, kik szüleik vagy gyámjaik engedélyét meg nem nyerték.

162. Mily módon történik a fölvétel a testvériségbe?
A bhikshuk sárga öltönyének fölvétele által. Ez a „kimenet" (pabbadsá) a hazából a hontalanságba, a világias életből a zárda vagy az erdőmagány visszavonultságába — képezi az első előkészitő lépést. Az ujonc (számanéró) aztán egy olyan tanító (upadshájó), vagy vezető (ácsarjó) felügyelete alatt, a kit maga választhat a testvérek közül, bizonyos próbaidőt tölt ki, mielőtt a testvériségnek egyenjogosított tagjaként fölvétetik.

163. Mi a számanéró kötelessége a próbaidő alatt?
A számanéró az öltöny felöltése napjától kezdve felveszi a testvérnek minden kötelességét. Minden világi törekvésről teljesen le kell mondania, a t i z f o g a d a l-

és a világiak nagy tömegével szemben elfoglalt állásuknak kétségkivül még legjobban megfelel. Mert a magasztos nyolcágá út, nem a szellemben szegényeké, hanem a nemeseké, a nagyratöröké, kik a lét örömeit megvetik és egyedül az ismeret és megszabadulás után vágyakoznak; a szellemileg erősöké, kik elbirják viselni az igazságot és képesek a szerint élni.

mat szigoruan meg kell tartania, magát a szent tanok búzgó tanulmányozására, az önszemlélődésre és komoly elmélkedésre kell adnia; a tiszta életmód és az erkölcsi önfegyelem rendeleteit és rendszabályait hiven kell teljesítenie és csak azon egy célra kell törekednie, hogy elhatározása altal a magasztos nyolcágu ösvényen haladva, elérhesse a megszabadulást, a megváltást, a Nirvánát.

Miután a számanéró mindezen fogadalmak, rendeletek és rendszabályok helyes gyakorlatára megtanittatott és próbaidejét kifogástalanul kitöltötte, következik a testvérek ünnepélyes gyülésében a legöregebb vagy főnök (theró) által bhikhsu gyanánt való fölvétele (upaszampadá).

164. Mikép hangzik a testvériség tiz fogadalma?

1. Fogadom, hogy semminémü élő lényt meg nem ölök vagy meg nem sértek.
2. Fogadom, hogy semmit a mi nem tulajdonom, vagy nekem önkényt nem adatik, el nem veszek.
3. Fogadom, hogy teljes szüzességben élek.*
4. Fogadom, hogy mindig igazat beszélek, senkinek nem hazudom, senkit meg nem csalok, nem rágalmazok.
5. Fogadom, hogy semmi részegitő italt nem élvezek.
6. Fogadom, hogy csak az előirt időben eszem.**

* A bhikshúnak a teljes szüzesség megtartása elengedhetetlen, de nem azért, mintha a másnembeliekkel való nemi érintkezés helytelenség vagy bün volna. Az ember, aki a természeti ösztönöknek enged, addig, amig az által senkit sem sért vagy károsit meg, nem követ el jogtalanságot. Azonban minden érzéki gyönyör az önző élet-akaratból származik, már pedig a nemi élvezet a legerősebb kifejezője az életakaratnak. Semmi sem gyöngiti annyira, mint ez az értelmi és erkölcsi erőket, melyekre pedig a bhikshúnak teljes mértékben szüksége van, hogy kiküzdhesse a megváltást.

** A bhikshú délután már semmi tömör táplálékot ne egyék.

7. Fogadom, hogy táncoktól, világi dalok éneklésétől, nyilvános szinjátékok és hangversenyek látogatásától, valamint mindennemü és valamennyi világi szórakozástól magamat megtartóztatom.
8. Fogadom, hogy a hiuságról lemondok és mindenféle ékszereknek, illatos vizeknek, illatos olajoknak s kenőcsöknek használatával fölhagyok.
9. Fogadom, hogy a puha ágy használatát elkerülöm és kemény alacsony fekvőhelyen alszom.
10. Fogadom, hogy mindenkor önkénytes szegénységben élek.

165. Miben állanak a testvériséget illető rendeletek?

A tiszta- és szent életmódnak Buddha által megállapított rendszabályaiban, melyek a Vínájában foglalvák. Ezek lényegökben négy részre szakadnak.

1. Rendszabályok, melyek a külső fegyelemre és rendre vonatkoznak.
2. Utasitás a tápszereknek, ruházatnak és más szükséges életszükségleteknek helyes előállitására és használatára vonatkozólag.
3. Utasitórendszabályok az érzéki vágyak és szenvedélyek legyőzésére.
4. Eszközök a magasabb ismeret és tökéletesedés elérésére.

166. Melyek a magasztos ösvény nyolc ágai?

1. Igaz ismeret; előitéletektől, babonáktól és tévhittől ment.
2. Igaz akarat; a nemes és megvilágosodott emberekhez méltó.
3. Igaz szó; szives, egyszerü és igazat mondó.
4. Igaz cselekedet; békés, derék, jóakaratu és tiszta.

5. Igaz élet; olyan, amely semmi élő lénynek hátrányára vagy kárára nem szolgál.
6. Igaz törekvés; szakadatlanul és minden erőnek megfeszítésével a tudatlanság, a vágyak és az élet-akaratok legyőzésére irányítva, s egyedül a legmagasabb célt tartva szem előtt.
7. Igaz gondolkozás; teljes szellemi éberség, tökéletes visszaemlékezés minden föltett szándékra és tett tapasztalatra a gyöngeség vagy kisértés pillanatában.
8. Igaz magábaszállás; az érzékeknek, az észleléseknek és a gondolkozásnak teljes elvonása a külső dolgokról; az öntudatnak és az akaratnak teljes föloszlása a tiszta ismeretben.

167. A fölvétel megtörténte után lehet-e még kilépni a testvériségből?

Mindenkor. A buddhizmus tana és a testvériség rendeletei sem „örök" fogadalmat sem kényszert nem ismernek. A ki a világ örömeit visszakivánja, az ebbéli gyöngéjét a főnök előtt mindenkor megvallhatja. A testvériség őt nem köti, és a kilépés ekkor nyitva áll előtte jogos úton, a nélkül, hogy ezért a legkisebb szégyen vagy gyalázat érné őt.

Az a szamáne azonban, ki az öltönyt, melyet visel és a szent községet, melyhez tartozik, a fogadalom súlyos áthágásával meggyalázza, kiteszi magát a legszigorúbb büntetésnek, melyet a szabályzat ismer: Ez a testvériségből való kitaszítás.

168. Meg van-e engedve a testvéreknek, hogy lakhelyeiket tetszés szerint válasszák meg?

Nincs. A zárdákban (biharokban) vagy mint remetéknek az erdőben kell élniök.*

* A testvériség nő tagjai (bhikshuni) természetesen saját zárdáikban élnek együtt. Az erdőmagányban való élet azonban nincs nekik megengedve, és állandóan a testvériség főnökének fölügyelete alatt állanak.

169. Minő viszonyban áll a testvériség a világi hívekhez?

Tisztán erkölcsi viszonyban, a mely nem alapszik semmi külső kötelességeken. A testvérek tartoznak a világi hívek előtt az önmegtartóztatás, az önmegtagadás és szentség élő példányképei lenni, kívánságukra a tant hirdetni és előadni s nékik életök minden körülményeiben, a hol fölemelni és vígasztalni szükséges, szellemi tanácsot és segélyt nyújtani, a mint azt Buddha tette, kinek ők tanítványai.

170. Mikép viselkednek a világi hívek a testvériséggel szemben?

Ők a testvériség iránt az őket megillető figyelmet és tiszteletet tanúsítják és ellátásukról — élelem, ruházat, lakás és efféle — gondoskodnak. Ezáltal maguknak érdemet szereznek s ebben és egy következő születésben való javukat mozdítják elő.*

171. Van-e a testvériségnek szellemi hatalma a világi hívek fölött?

Nincsen. A buddhista tan a világi híveket illetőleg sem egyházi átkot, sem egyházi vezeklést sem pedig külső fegyelmi kényszert nem ismer. Azonban a testvériség visszaútasít minden közösséget egy olyan upászkóval, a ki súlyos erkölcsi mulasztást követvén el, Buddhát, a tant vagy a testvériséget becsmérli, amennyiben előtte fölfordítja alamizsnacsészéjét, vagyis méltatlannak jelenti ki, hogy a testvériségnek továbbra adományt nyujtson.

* A világi hívőnek a testvériséget adományokkal ellátni nem „kötelessége". Amit ad az önkényt történik annak ismeretében, hogy ez által a maga javát mozdítja elő. A buddhista tan szerint nem a bhikshú tartozik az upászakónak küszönettel egy elfogadott adományért, hanem az útóbbi az előbbinek; mert ez alkalmat ad neki, hogy jótékonyság gyakorlásával magának érdemet szerezzen.

172. Milyennek kell lennie az igazi bhikshúnak a tan szavai szerint?

„A ki a jóra alkalmasan és hajlandóan", így tanítják a szent íratok, „a legmagasabb békességnek állapota, a Nirvána után vágyik:

Az hamisságnélküli, derék és becsületes, beszédjében gyöngéd, barátságos, szerény, megelégedett és kevés igényü, gondtalan, nyugodt szívü, fönhéjázás és vágyak nélküli legyen.

Semmi lealacsonyítót ne kövessen el, folytonosan a szent tan és rendeletek szerint éljen gondolatban, szóban és tettben, erősítse magában a négy üdvözítő igazságnak ismeretét és vándoroljon feddhetlenül a magasztos, nyolcágu ösvényen.

Szerencse ne tegye örvendezővé, szerencsétlenség szomorúvá; elismerés ne tegye büszkévé, gyalázat és üldözés ne hangolja le, folytonosan tartsa meg az olyannak egykedvüségét, ki az akarástól megszabadúlt.

Szüntelenül emlékezzék meg arról, hogy nem a köntös teszi a szamánt, nem a fogadalmak és rendszabályok külső megtartása, nem a magányos életmód, a szegénység és az alacsony sors, nem a tudás és tanultság. A ki minden érzéki hajlamtól és vágytól ment, a ki tiszta szívü és az önzést magában legyőzte, csupán az a: Megvilágosodott valódi Tanítványa,

Azért csak a belső tökéletességre törekedjék; és ápolja önmagában a megismerést, az egykedvüséget és a jóakaratot.

Minden élő lény iránt, a földön és a túlvilágokon, legyenek azok gyöngék vagy erősek, alacsonyak vagy magasak, jók vagy roszak, közel vagy távol levők: mindannyia iránt viseltessék jóindulattal.

Ne csaljon meg senkit, ne fenyegessen senkit, ne vessen meg senkit, ne sértsen meg senkit. Mint az anya egyetlen gyermekére, ugy tekintsen minden lényre könyörülettel és jóakarattal eltelve; naponként, óránként ápolja magában ezen gondolkozásmódot.

Amily tiszta s nyugodt a mély tengerszem, legyen olyan annak a kedélye, ki a magasztos nyolcágu ösvényen vándorol.

Mert aki a babonától és tévhittől, reménytől és félelemtől, szenvedélytől és vágytól, szeretettől és gyülölettől menten tisztaságban él, a lét után való törekvést teljesen legyőzte és az igazi megismerést elérte, az szenvedésének és ujjászületésének végét vetette és a legmagasabb Nirvánába tér."

卐

MAYER és BERGER KÖNYVNYOMDÁJA, MÁRAMAROS-SZIGETEN.